رسمی جریده

دافغانستان د پاچاهی دولت رسمی خپرونه

پدی گڼه کښی

شماره فوق العاده به مناسبت انتشار قانون اساسی افغانستان

شنبه د میزان (۱۱) ۱۳۴۳ هجری شمسی کال پرله پسی گڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول	د ولت
فصل دوم	پاد شاه
فصل سوم	حقوق و وظائف اساسی مردم
فصل چارم	شوری
فصل پنجم	لویه جرگه
فصل ششم	حکومت
فصل هفتم	قضاء
فصل هشتم	اداره
فصل نهم	حالت اضطرار
فصل دهم	تعدیل
فصل یازدهم	احکام انتقالی

د افغانستان د پاچا لاسلیک

د دولت په تولو سیمو کی د افغانستان

شوی اعلانوو .

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

خدای په نامه

...م دملی ثقافت او تاریخ د پیښنیو

...سمښت دپاره .

...ه کولو دپاره .

...ماعی دیموکراسی د تطبیق دپاره ،

...سائی اوعمومی نظم د ساتنی

...کانو د سمښت دپاره .

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی ـ اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده- افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی اونه بیلیدونکی دولت دی.ملی حاکمیت په افغانستان کښی په ملت پـوری تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری .ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږي .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر ددولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږی .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغو حدودو کښی دننه چه دچال چلند اوعامی هوساینی په باب قوانین ئی ټاکی آزاد دی چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده- دافغانستان دڅو له جملی څخه پښتو او دری رسمی ژبی دی .

څلورمه ماده - دافغانستان بیرغ له دریو توتو جوړ دی چه رنګونه ئی تور ، سور او شین دی اویو هومره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼی خوانه په ښی اوړې تللی دي .

دهر رنګ ساره ئی داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښی یی په سپین رنګ دمحراب اومنبر نشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئی دوه بیرغونه ولاړ دی او له دواړو غاړوئی دغنمو دوه وږي چاپیر دي .

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښی باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده - باچا داسلام دسپیڅلی دین داساسو نو ساتونوال ، دافغانستان دخپلواکی او دسیمـی دتمامیت ساتونکی ، داساسـی قانـون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمـان او په حنفـی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفی اوحقونه دادی:

۱- دافغانستان داردو لویه مشری.
۲- دجنګ اواوربند اعلان .
۳- دلویی جرګی دائرول اوپرانستل .
۴- دشوری دعادی غونډې پرانستل .
۵- دشوری دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .
۶- دشوری رنګول اودنوو انتخاباتو دفرمـان ویستل نوي انتخابات دشوری د انحلال دتاریـخ نـه په درې میاشتو کښی دننه دننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینـی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجـرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانیـن مربوط بـه آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم- ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو و دری زبـان هـای رسمی میباشد .

مادهٔ چارم- بیرق افغـانستـان مرکـب است ازسه قطعه برنگهـای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده .عـرض مقـدار هررنگ معادل نصف طول آنست .دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفیدجادارد که دردوگوشهٔ آن دو بیرق نصب وازدوطرف به دوخوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم- پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

ماده ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

ماده هفتم- پادشاه حامی اسـاسـات دین مقـدس اسـلام، حـافظ استقلال وتمامیت ساحه، نگهبان قانون اساسی ومرکـز وحدت ملی افغانستان میباشد.

ماده هشتم- پادشاه باید ازتبعه افغانستان، مسلمان وپیـرو مذهـب حنفی باشد.

مـاده نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .
۲- اعلان حرب ومتارکه.
۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .
۴- افتتاح اجلاس عادی شوری .
۵- دایرنمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .
۶- منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد . انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام مییابد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو ښکول او دهغو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹- دقانون دحکمونو سره سم دبین الدول معاهدو دتړون دپاره اتبا رلیك ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکول .

۱۱- دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاء منل . دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانو جرگی د غیرانتخابی غړو ټاکل اودهغی جرگی دغړو له منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوستړی محکمی دغړو ټاکل .

۱٤- دقانون دحکمونو سره سم د قاضیانو او عالی رتبه مامورینو او منصبدارانو ټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونو کښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیو د مشرانو ټاکل . په بین المللی موسسو کښی دافغانستان ددائمی نمایندگا نو ټاکل او د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانو باور لیك منل .

۱٦- داضطرار دحالت اعلا مول اوختمول .

۱۷- دجزاء کمول اوبښل .

لسمه ماده ــ سیکه دباچا په نامه وهله کیږی .

یوولسمه ماده ــ په خطبو کښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده ــ نښان دقانون دحکمونو سره سم دباچا له خوا ورکول کیږی . دنښا ن په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه تړلی نه وی .

دیارلسمه ماده ــ دباچائی دربار لگښت دباچائی لگښتونو دقانون سره سم د د و لت په بودجه کښی ټاکل کیږی .

څوارلسمه ماده ــ په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتو نه راغلی دی له هغونه په هغو حدودو کښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده ــ باچا نه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی اوحکومت اوستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددواړو جرگو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلو ټولو چارو کښی به خدای جل جلاله حاضر گڼم . داسلام دسپیڅلی دین داساسو نو ساتنه او داساسی قانون حمایت به کوم . دهیواد د خپلواکی اودسیمی تمامیت ، ددولت قوانینو او دخلکو حقو نه به ساتم اودلوی خدای له دربار ه دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونو سره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کار اچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذ آن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول .

۱۱- تعیین صدراعظم وقبول استعفای او ـ تعیین وزراء به پیشنهاد صدراعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانو جرگه وتعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهء اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین وتقاعد قضات وتعیین وتقاعد مامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزددول خارجی . تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزد موسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی .

۱٦- اعلام حالت اضطرار وخاتمه دادن به آن .

۱۷- تخفیف وعفو مجازات .

ماده دهم ــ سکه بنام پادشاه ضرب میشود .

ماده یازدهم ــ درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم ــ نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود .
اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیاز مادی نمیباشد .

ماده سیزدهم ــ مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد .

ماده چاردهم ــ استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیرد که احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم ــ پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است و باحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترك هردوجرگه شوری حلف آتی را بجا می آورد :

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگند یاد میکنم که در کافه اعمال خود خداوند جل جلاله را حاضر دانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی را احترام ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت و حقوق مردم را حفاظت کنم . وبا استعانت از بارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه‌ماده — دافغانستان باچائي ددې اساسي قانون دحكمونو سره سمه داعليحضرت محمد نادرشاه‌شهيد په كورنۍ كښې له يوه بل ته پاتې كيږي .

اوولسمه‌ماده — كه‌چيرې باچا داستعفاء تكل او كاندى نودولسي جرگى له‌مشر ، دمشرانوجرگى له‌مشر ، صدراعظم ، قاضى القضات او باچائي دربار له‌وزير نه جوړ مجلس ته‌خبرور كوي بيا په‌اوو ورځو كښى دننه‌دننه لويه‌جرگه‌دائروي او خپله استعفاء پخپله يا ددربار دوزير په‌لاس جرگى ته‌وړاندې كوي . كه لويه‌جرگه تصديق وكړي‌چه باچا په خپله‌خوښه استعفاء كړې‌ده نوددغې جرگې د تصديق له تاريخ نه‌دباچا استعفاء نافذه گڼل كيږي .

اتلسمه‌ماده — دباچا داستعفاء يامړينې په‌وخت كښى باچائي دهغه مشر ځوى ته‌پاتي كيږي .

كه چيرې د باچا په مشر ځوى كښى هغه شرطونه پوره‌نه‌ووچه په دې اساسي قانون كښى ښودل شوي دي نوبيا باچائي دهغه دوهم ځوي او همداسي وروسته نوروځامنو ته‌پاتي كيږي .

نولسمه‌ماده — كه چيرې پاچا مړيا استعفاء وكړي اودپاچائي په شرطونو برابر ځوي ونه‌لري نوپاچائي دپاچا په‌وروڼو كښى ترټولومشر ورورته پاتي كيږي .

كه‌چيرې دپاچاپه مشرورور كښى د پاچائي شرطونه پوره نه‌وي نوده ته چه‌كوم يو وروردعمرپه لحاظ زيات نژدې‌وي‌پاچائي هغه‌ته‌پاتي كيږي‌او همدغسي تراخره‌درومي .

كه‌چيرې باچادپاچايي په‌شرطونوبرابر يووروړهم‌ونه لري‌نو په‌ځاى‌ناست به‌ئي‌داعليحضرت محمدنادرشاه شهيد دنارينه‌اولاده تېره‌غوره كيږي . په‌داسي حالت كښى د پاچا انتخاب دلويې جرگې ، دسترې‌محكمې له‌غړواود حكومت نه ديوجوړ شوي مجلس له‌خوا كيږي .

كه‌باچا مړ‌وونودامجلس به‌دمړينې دورځې له تاريخه په پنځلسوورځوكښى دننه اوكه استعفائي كړې‌وه‌نود نافذ كيدودتاريخ نه پس په اووورځوكښى دننه د صدراعظم له‌خوا جوړيږي .

په‌دې‌مجلس كښى فيصله‌دحاضروغړودرايوپه‌اكثريت كيږي او فيصله‌دهغه‌چا له منښت نه‌پس چه‌دپاچا په‌حيث‌غوره شوي دي نافذه گڼل كيږي .

دپاچا دمړينې‌يا‌داستعفاء دنافذ كيدو له نيټي نه د هغه دجانشين ترغوره كيدو پورې‌ددربار وزير دپاچا نائب گڼل كيږي .

شلمه‌ماده — كله‌چه‌پاچادهيواد نه‌دباندې‌دسفر تكل وكړي نويو ياڅو كسه دخپل وكيل په توگه ټاكي .

دغه‌كس ياكسان دپاچاپه غياب كښى دهغه‌واك‌اختيار په حدودو كښى دننه چه‌پاچاورته وركړې پا چائي‌چارې ددې اساسي قانون دحكمونوسره سمي دپاچا په وكالت پرځاى كوي .

ماده شانزدهم — پادشاهى افغانستان در خانوادهٔ اعليحضرت محمدنادرشاشهيد برحسب احكام‌اين‌قانون اساسى انتقال مينمايد .

ماده‌هفدهم — هرگاه‌پادشاه اراده استعفاء بنمايد به‌مجلس مركب از رئيس اولسى جرگه ، رئيس مشرانوجرگه ، صدراعظم‌قاضى القضات و وزير درباږپادشاهى اطلاع داده‌بعددرخلال مدت هفت روز لويه جرگه‌را دائرميكند واستعفاى خودرا شخصاً يا توسط وزيردربار به‌جرگه‌مذكورا بلاغ مينمايد . درصورتيكه لويه جرگه‌تصديق نمايدكه‌استعفاءازاراده پادشاه نشأت نموده از تاريخ تصديق آن‌استعفاى پادشاه‌نافذ شمرده ميشود .

ماده‌هژدهم — درموقع استعفأيا وفات پادشاه — پادشاهى به‌پسر بزرگش انتقال ميابد .

درصورتيكه پسر بزرك پادشاه واجد شرايط پادشاهى كه‌دراين قانون اساسى ذكرگرديده نباشدپادشاهى به‌پسردوم اووهمچنان الى آخر انتقال ميكند .

ماده‌نزدهم — هرگاپادشاه وفات كنديااستعفاء نمايد وپسرى نداشته باشدكه واجد شرايط پادشاهى باشد ، پادشاهى به بزرگترين برادرپادشاه انتقال مينمايد . درصورتيكه بزرگترين برادرپادشاه‌واجدشرايط نباشدپادشاهى به‌برادر يكه ازنظرسن ميان برادران بلافاصله‌بعدازووااقع باشد وهمچنان‌الى اخرانتقال مى‌يابد .

درصورتيكه پادشاه برادري‌نداشته باشدكه واجد شرايط پادشاهى باشدجانشين پادشاه ازجمله بازماندگان پسرى‌اعليحضرت‌محمدنادرشاه‌شهيدانتخاب‌ميگردد . درين حالت انتخاب پادشاه‌توسط مجلسى‌مركب‌از لويه‌جرگه ، حكومت واعضاى ستره‌محكمه صورت‌ميگيرد . اين‌مجلس درصورت وفات درخلال مدت پانزده روزازتاريخ وفات‌ودرصورت‌استعفاءدرخلال مدت‌هفت روزازتاريخ نفاذ آن‌ازطرف صدراعظم‌دائرميشود . تصميم‌اين مجلس به اكثريت‌اراى اعضاي‌حاضراتخاذميگردد وبعد ازموافقت شخص كه‌بحيث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده‌ميشود .

ازتاريخ وفات پادشاه‌يانفاذاستعفاى او تاانتخاب جانشين پادشاه ، وزير دربار نائب پادشاه‌شناخته‌ميشود .

ماده‌بيستم — هنگاميكه پادشاه اراده سفربخارج مملكت‌بنمايد يك ياچند نفررا بحيث وكيل خودتعيين ميكند . شخص يا اشخاص مذكور درغياب پادشاه بوكالت از او امورپادشاهى رادرحدود صلاحتيى كه‌ازطرف‌پادشاه به اوداده ميشود برطبق احكام اين قانون اساسى‌اجرا مينمايد .

دغه کسان دوکیل په توګه نه شي ټاکل کیدی :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ د ولسي جرګې مشر.

۳ـ د مشرانو جرګې مشر.

٤ـ قاضي القضات .

یوویشتمه ماده ـ کله چه باچا مړ شي او د هغه په ځای ناست لا د خپل عمر شل کاله پوره کړي نه وي نو تر څو پورې چه د غه عمر ته رسیږي ملکه د باچائي چارو نیابت په غاړه اخلي . که چیرې ملکه نه وي نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښې یادشوي دی د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاد له تبره یو کس د پا چا د نائب په توګه غوره کوي.

دوه ویشتمه ماده ـ کله چه باچا استعفاء وکړي او د هغه پر ځای ناست د خپل عمر شل کاله نه وي پوره کړي نو تر څو پوري چه د دی د غه عمر ته رسیږی هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښې یادشوی دی د اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید د نارینه اولاد له تبره یو کس د باچا د نائب په توګه غوره کوي.

درویشتمه ماده ـ د باچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولري چه په اتمه ماده کښې راغلي دی.

د باچا نائب باچائي چاری ددې اساسي قانون د حکمونو سره سمې پر ځای کوي.

که د باچا نیابت د ملکې په غاړه وي ملکه د هغه صلاحیت نه چه د نهمې مادې په دوهمه فقره کښې یادشوی دی د حکومت په مشوره استفاده کوي.

د باچا نائب چه څو پوري دا عهده په غاړه لري په بل شغل باندې بوختیدلی نه شي.

هغه څوک چه ددی اساسی قانون د یوویشتمې او دوه ویشتمې مادې د حکمونو له مخه د باچا د نائب په توګه ټاکل کیږي هیڅکله د افغانستان د باچا په توګه انتخابیدلی نه شي.

د باچائي د نیابت په دوره کښې ددې اساسي قانون د باچا د فصل هغه مادې چه پر ځای ناست پوري تعلق لري تعدیل کیدلی نه شي.

څلیرویشتمه ماده ـ د باچا خوی، لور، ورور، خور او ددوی ښځې او مېړونه او ځامن او لوڼي او د باچا تره او د تره ځامن باچائي کورنۍ ده د دولت په رسمي تشریفاتو کښې باچائي کورنۍ په باچا او ملکه پسې جوخت ځای نیسي.

د باچائي کورنۍ لګښت د باچائي لګښتونو په بودجه کښې ټاکل کیږي.

لقبونه یوازې د باچائي کورنۍ د پاره دی او د قانون د حکمونو سره سم ټاکل کیږي.

د باچائي کورنۍ غړی په سیاسي ګوندونو کښې ګډون نه کوي او دغه وظیفې په غاړه نه اخلي :

۱ـ صدارت عظمی او وزارت.

۲ـ د شوري غړیتوب .

۳ـ دستري محکمې غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱ـ صدراعظم.

۲ـ رئیس اولسی جرگه.

۳ـ رئیس مشرانو جرگه.

٤ـ قاضی القضات .

ماده بیست و یکم ـ هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را بعهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه در ماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم ـ هرگاه پادشاه استعفاء نماید وجانشین او سن بیست را تکمل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه در ماده نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم ـ نائب ووکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم بمشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند در مدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم و بیست ودوم این قانون اساسی بصفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

در دوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم ـ پسر ودختر وبرادر وخواهر پادشاه وازواج وزوجات وابناء وبنات شان وعم وابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه وملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص بخانواده پادشاهی میباشد ومطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند ووظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱ـ صدارت عظمی ووزارت.

۲ـ عضویت شوری.

۳ـ عضویت ستره محکمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنۍ غړی خپل حیثیت دباچاهی کورنۍ دغړی پهصفت ترڅوچه ژوندی وی ساتی.

د ریم فصل

دخلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده ـ دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض اوامتیازه دقانون پهوړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری.

شپږویشتمه ماده ـ آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی.

داحق بی دنورو له آزادئ او عمومی ښیکړونه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نهلری.

د انسان آزادی او کرامت د بلوسی نه په امن دی او بیلتون نـه قبلوی.

هیڅ کړه جرم نه گڼل کیږی مگر هله چه دیړداسی قانون پهموجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی.

هیچا تهسزا نهشی ورکوله کیدی مگر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمې نهپس حکم صادر کړی وی.

هیچا تهجزا نه شی ورکول کیدی مگر دهغه قانون دحکمه سره سم چه ددغه تهمتی کار له کولونه رومبی نافذ شوی وی.

هیڅوك بی دقانون لهحکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نهشی هیڅوك توقیف کیدلی نهشی مگردواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمونوسره سم.

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی ـ څوپوری چهتورن دمحکمی له خواپه قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیگناه گڼل کیږی.

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن نعقیب ـ نیول ـ توقیف اوسزاورکول بل هیڅ چاته نهورځیږی.

دانسان کړول جواز نهلری. هیڅوك نشی کولی چهحتی لهچانه دحقایقو دڅرگندولو پهغرض هم هغهو کړوی اویایی دکړولو امر ورکړی که څه هم دغهسړی دتعقیب لاندیوی یا نیول شوی یا توقیفشوی یا پری دسزا حکم ختلی وی.

له انسانی کرامت نه مخالفه سزاتها کل جوازنلری.

هغه اظهار چهله تورن یابل سړی نـه پهاکراه واخستی شی اتبار نهلری.

پـه جرم بـانـدی اقـرار کول هغه اعتـراف ته وائی چه تورن ئی پهروغ عقل او پهخپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه پهده پوری تړل شوی وی دیوی واکمنی محکمی پهوړاندیوکړی.

هرڅوك حق لری چه دهغه تورد لری کولو په غرض چهدقانون لهمخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل ونیسی.

دیوچاپوروړی کیدل دپوروړی دآزادئ دسابیدو یا کمید و سبب کیدی نـه شـی.

دپورو یستلو لارې چارې دقانون له خوا ښودل کیږي.

هر افغان حق لری چهدخپل دولتدسیمی هرځاې ته لاړشی او هلته استوگنه غوره کړی مگر بی له هغو ځایوڅخهچه قانون منع کړی وی. همدارنگه هر افغان حق لرې دقانون دحکمو نوسره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانوادهء پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست وپنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض وامتیاز در برابر قانون حقوق ووظائف مساوی دارند.

ماده بیست وششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران ومنافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی نـدارد.

آزادی وکرامت انسان ازتعرض مصون است وانفکاک نمی پذیرد. دولت به احترام وحمایت آزادی وکرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل ازارتکاب آن نافذگردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر برطبق حکم محکمه باصلاحیت که بعد ازمحاکمه علنی وحضوری صادر گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجـازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل ازارتکاب فعل مورد اتهام نافذگردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتـار نمود مگر بـرطبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر برطبق حکم محکمه باصلاحیت ومطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تاوقتیکه بهحکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امرشخصی است. تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم وتطبیق جزاء براو به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جـواز ندارد. هیچـکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق ازشخص دیگر، اگرچـه آن شخص تحت تعقیب، گرفتاری یاتوقیف ویامحکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد.

اظهاریکه ازمتهم یاشخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست ازاعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه باصلاحیت مینماید.

هرشخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً بـاو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص دربرابر شخص دیگر موجب سلب یـا محدودشدن آزادی مدیون شده نمیتواند. طرز ووسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد.

هر افغان حق دارد در هرنقطهء ازساحهء دولت خودسفر نماید ومسکن اختیار کند مگر درمناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دافغانستان نه دباندې سفروکړي او بيرته افغانستان ته راشي.
هيڅ افغان په افغانستان کښې دننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکوم نه شي.

اووه ويشتمه ماده ـ هيڅ افغان ديو جرم په تور بهرني دولت ته سپارل کيدې نه شي.

اته ويشتمه ماده ـ دهرچا تاتوبې دبلوسي نه په امن دی ـ هيڅوك حتى دولت هم داوسيدونکي داجازې يا ديوې واکمنې محکمې له حکمه پرته او بې ذهغو حالاتو او لاروچارو نه چه په قانون کښې څرګندې شوي دل شوې دې دچا تاتوبې ته ننوتلې او هغه لټولې نه شي.

دڅرګند جرم په وخت کښې مسئول مامور ديو چا تاتوبې ته بې دهغه يا دمحکمې له مخکنۍ اجازې څخه پخپل مسئوليت ننوتې شي او هغه لټولې شي خودغه مامور په دې مکلف دې چه دورننوتلو يا لټولو نه پس دقانون دخوا په ټاکلې موده کښې دننه دمحکمې فيصله لاس ته راوړي.

نه ويشتمه ماده ـ ملکيت دبلوسي نه په امن دې.

دهيچا ملکيت دقانون دحکم او ديوې واکمنې محکمې دفيصلې نه پرته مصارده کيدې نه شي.

ديوچا دملکيت استملاك يوازې دعمومي ښيګړو دپاره دعادلانه پيشکې په بدل کښې دقانون دحکمونو سره سم جواز لري.

هيڅوك بې له قانون نه دملکيت له اخيستو او تصرف څخه منع کيداې نشي. دملکيت داستعمال لاره دعامو ښيګڼو دتاءمين لپاره دقانون له پلوه تنظيم او ښودل کيږي.

دځانې شتمنې پلټنه او دهغې اعلان يوازې دقانون په حکم کيداې شي.

دباندينې دولتونه او اتباع په افغانستان کښې دعقاري مالونو دملکيت حق نلرې. دبهرنو ملکونو په سياسي نمايندګيو باندې دباالمثل چال چلند په اساس او په هغو بين المللي موءسسو باندې چه افغانستان پکښې غړيتوب لرې دحکومت په خوښه عقاري مالونه پلورل کيداې شي.

ديرشمه ماده ـ د هرچا دمخابرې ازادې او پټوالې که په ليك وې کــه په ټيلګراف که په ټيلفون او که په بله وسيله وې دبلوسي نه په امن دې.

دولت د چا د مخابرې دلټون حق نلرې مګر ديوې واکمنې محکمې د فيصلې او دقانون دحکمونو سره سم.

په سملاسي حالاتو کښې چه قانون ښودلې دې مسئول مامور بې له دې چه ړومبې دمحکمې نه اجازه واخلي په خپل مسئوليت کولې شي چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دې چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښې چه قانون ښودلې ده د محکمې فيصله حاصله کاندې.

يو ديرشمه ماده ـ دفکر او بيان ازادې دبلوسي نه په امن ده.

هر افغان حق لري چه دقانون دحکمونو سره سم په وينا ليکنه، تصوير او يا داسې نورو وسيلو خپل فکر څرګند کړي.
هر افغان حق لري چه مطالب دقانون د حکمونه سره سم بې

بخارج افغانستان سفر نمايد و به آن عودت کند.
هيچ افغان به تبعيد در داخل افغانستان وخارج از افغانستان محکوم نميشود.

ماده بيست وهفتم ـ هيچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجي سپرده نميشود.

ماده بيست وهشتم ـ مسکن شخص از تعرض مصون است. هيچکس به شمول دولت نميتواند بدون اجازه ساکن يا حکم محکمه با صلاحيت وبغير از حالات وطرزيکه در قانون تصريح شده به مسکن کسي داخل شود يا انرا تفتيش نمايد.

در موارد جرم مشهود مامور مسئول ميتواند به مسکن شخص بدون اجازه او ويا اجازۀ قبلي محکمه به مسئوليت خود داخل شود يا انرا تفتيش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول يا اجراى تفتيش درخلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلۀ محکمه را حاصل نمايد.

ماده بيست ونهم ـ ملکيت از تعرض مصون است.

ملکيت هيچ شخص بدون حکم قانون وفيصلهء محکمه با صلاحيت مصادره نميشود.

استملاك ملکيت شخص تنها به مقصد تاءمين منافع عامه، در بدل تعويض قبلي وعادلانه بموجب احکام قانون مجاز ميباشد.
هيچکس از کسب ملکيت و تصرف دران منع نميشود مگر درحدود قانون. طرز استعمال ملکيت بمنظور تاءمين منافع عامه توسط قانون تنظيم ورهنموني ميشود.

تفتيش و اعلان دارائي شخص تنها بحکم قانون صورت ميگرد.
دول واتباع خارجي در افغانستان حق ملکيت اموال عقاري ندارند. فروش عقار به نمايندګي هاي سياسي دول خارجي براساس رويه باالمثل وبه موسسات بين المللي ايکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقۀ حکومت مجاز ميباشد.

ماده سيم ـ ازادي ومحرميت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد وچه بوسيلۀ تلفون وتلگراف ويا وسائل ديگر از تعرض مصون است.
دولت حق تفتيش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فيصله محکمۀ با صلاحيت و مطابق به احکام قانون.
درحالات عاجل ـ که در قانون تعريف ميگردد مامور مسئول ميتواند بدون اجازۀ قبلي محکمه بمسئوليت خود به تفتيش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجراى تفتيش در خلال مدتيکه قانون تعيين ميکند فيصلۀ محکمه را حاصل نمايد.

ماده سي ويکم ـ آزادي فکر و بيان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسيله گفتار، نوشته، تصوير يا امثال آن مطابق باحکام قانون اظهار کند.
هر افغان حق دارد مطابق با حکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چه لومړي ئې دولتي مقاماتو ته وښيئ چاپ او نشر کاندي.

دعمومي چاپخانو د تاسیس او د مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتیاز د قانون د حکمونو سره سم یوازي د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کیږي.

د ریډیو او تیلویژن ، د عامو خپرونکو کارځیو تاسیس او چلول یوازي په دولت پوري اړه لري.

دوه دیرشمه ماده — دافغانستان اتباع حق لري چه د روا او سوله ناکو مقصدونو د پوره کولو دپاره د قانون د حکمونو سره سم د دولت د مخکني اجازي نه پرته بې وسلې تولنه وکاندي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د مادي یا معنوي مقصدونو د پوره کولو دپاره د قانون د حکمونو سره سم ټولني جوړي کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه د قانون په حکمونو برابر سیاسي گوندونه جوړ کړي خو په دې شرط چه :

۱/ د گوند هدف ـ فعالیت او هغه مفکوري چه د گوندونو تشکیلات پري بناء شوي وي دد ي اساسي قانون له ارزښتو نو سره تناقض و نه لري.

۲ / د گوند تشکیلات او مالي درکونه په ډاګه وي.

هغه گوند چه د قانون په حکم برابر جوړ شوي وي د قانوني موجبا تو او ستري محکمې له حکمه پرته نه ړنګیدی نه شي.

دري دیرشمه ماده — هرڅا ته چه اداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخیستلو حق لري او کولی شي چه د تاوان اخیستو دپاره په محکمه کښې دعوي راولاړه کړي.

دولت د هغو حالاتو نه پرته چه قانون ئې څرگندوي بې د واکمني محکمې له حکمه د خپلو حقونو د تحصیل اقدام نشي کولی.

څلور دیرشمه ماده — تعلیم د افغانستان د ټولو وگړو حق دی او د افغانستان د دولت او اتباعو له خوا وړیا برابریږي.

په دې برخه کښې د دولت هدف یوې د اسې مرحلې ته رسیدل دي چه دافغانستان د ټولو وگړو دپاره پکښې د قانون د حکمونو سره سم د روزني او ښوونې مناسبې آسانتیا وی را غونډې شي.

دولت مکلف دي چه په ټول افغانستان کې د پوهني د متوازن تعمیم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبیق کړي.

د ښوونې او روزنې لارښودنه او څارنه د دولت وظیفه ده.

لومړني ښودني د ټولو ماشومانو دپاره په هغو ځایونو کښې چه وسیلې ئې د دولت له خوا برابرې شوي وي حتمي دي.

د لوړ او عمومي تعلیم د موءسسو جوړول او چلول یوازي د دولت حق او وظیفه ده . د دې نه وراخوا دافغانستان اتباع حق لري چه اختصاصي یا د لیک لوست د ښودود پاره ښوونځي جوړ کړي . د داسې ښوونځیو د جوړوني شرطونه ، تعلیمي نصاب او پکښې د زده کړې شرایط د قانون له پلوه ښودل کیږي .

حکومت کولی شي چه د قانون د حکمونو سره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځیو د جوړولو اجازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه و امتیاز تأسیس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها با تباع و دولت افغانستان مطابق باحکام قانون داده میشود.

تاسیس و تدویر دستگاه عامه فرستندهٔ رادیو و تلویزیون مختص بدولت است.

ماده سی و دوم — اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح امیز بدون حمل سلاح مطابق به احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمین مقاصد مادی یا معنوی مطابق به احکام قانون جمعیت ها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سیاسی تشکیل دهند مشروط بر اینکه :

۱/ هدف و فعالیت حزب و مفکوره هائیکه تشکیلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج این قانون اساسی نباشد.

۲/ تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

حزبیکه مطابق به احکام قانون تشکیل می یابد بدون موجبات قانونی و حکم ستره محکمه منحل نمیشود

ماده سی و سوم — هر شخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره میباشد و میتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نمیتواند بجز در حالاتیکه قانون تصریح میکند بدون حکم محکمه با صلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند .

ماده سی و چهارم — تعلیم حق تمام افراد افغانستان است و بصورت مجانی از طرف دولت و اتباع افغانستان فراهم میشود .

هدف دولت دراین ساحه رسیدن به مرحله ایست که در آن تسهیلات مناسب تعلیم و تربیه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان پروگرام موثری وضع و تطبیق نماید .

رهنمونی و نظارت تعلیم و تربیه وظیفهٔ دولت است .

تعلیمات ابتدائی برای تمام اطفال در نقاطی که وسائل آن از طرف دولت تهیه شده حتمی میباشد .

تأسیس و اداره موءسسات تعلیم عالی و عمومی تنها حق و وظیفهٔ دولت است. د رخارج این ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی و سواد آموزی تأسیس نمایند.

شروط تأسیس ، نصاب تعلیم و شرایط تحصیل درچنین مکاتب توسط قانون تنظیم میگردد .

حکومت میتواند مطابق به احکام قانون باشخاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی . دداسې ښوونځيونه يوازې خارجی کسان فايده اخستی شی.

پنځه ديرشمه مادهــ دولت موظف دی چه دملی ژبی پښتودانکشاف اوتقويی دپاره موثرپروگرام جوړاوتطبيق کړی .

شپږديرشمه مادهــ دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولوافغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغيودمخنيوې اوعــلاج وسيلی برابری کړی . په دې برخه کښی ددولت هدف يو داسی پړاوته رسيدل دی چه دروغتيا مناسبی اسانی پکښی دافغانستان دټولووگړودپاره برابرې شی .

اووه ديرشمه مادهــ کاردافغان حق اود غاړې فرض دی چه دکولو وس ئی لری .

دکارد تنظيم دپاره چه کوم قوانين جوړيږی دهغولوی هدف يوې داسی مرحلی ته رسيدل دی چه دکــاريکــرو دبيلوبيلوډ لوحقونه اوښيگړې پکښی خوندی شی . دکــار مناسب حالات راپيداشی اودکاريکراوکارفرمايانوترمنځ روابط په عادلانه اوپرمخ تللی ډول ټينګ شی .

د افغانستان اتباع داهليت له مخی اودقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کيږی .

دکاراوکسب غوره کول په هغوشرطونوکښی دننه چه قانون ټاکلی دی آزاد دی .

بيگار که ددولت دپاره هم وی ناروادی. دبيگاربنديزدهغو قوانينودعملی کولوپه لاره کښی چه دعمومی ښيگړوپه نيت ديوځائی کــاردسمښت دپاره جــوړيږی کــوم خنډ نــه راپــورتــه کــوی.

اته ديرشمه مادهــ هرافغان مکلف دی چه دولت ته ماليه اومحصــول ورکړی . هيڅ قسم ماليه اومحصول بی دقانون له حکمــه نه شی ټړل کيدی . دماليی اومحصول اندازه اودورکولو لارې چارې يې داجتماعی عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کيږی . دا حکم په خارجی اشخاصو باندې هم چليږی .

نه ديرشمه مادهــ دهيواد څخه دفاع دافغانستان د ټولواتباعو سپيڅلی وظيفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونوسره سم دعسکری خدمت په کولو مکلف دی .

څلويښتمه مادهــ د اساسی قانون په حکمونوسم چليدل ، دباچاسره وفادارې اودهغه درناوې کول ، قوانينوته غــاړه ايښودل ، دعمومی نظم اوامن خيال لرل ، دهيواددښيگڼوساتل اوپه ملی ژوندکښی گډون کول دافغانستان دټولوخلکووظيفه ده .

خلورم فصل

شوری

يوڅلويښتمه مادهــ شوری دافغانستان دخلکو د ارادې څرگند ويه ده اودټول ملت نمايندگی کوی.

خارجی اجازه تأسيس مکاتب خصوصی بــدهد . ازايــن مکاتب تنها اشخاص خارجی ميتوانند استفاده کنند .

ماده سی وپنجمــ دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقويه زبان ملی پښتووضع وتطبيق کند .

ماده سی وششمــ دولت مــوظف است درحدود توان خود وسائــل وقايه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن بــرای همــه افغانها تهيه کنــد. هــدف دولت درين ساحه رسيدن بــه مرحله ايست که درآن تسهيلات صحی مناسب برای تمــام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی وهفتمــ کارحق وفريضهٔ هرافغانيست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد.

هدف عمده قوانينی که برای تنظيم کاروضع ميگــردد رسيدن بمرحله ايست که در آن حقوق ومنافع اصنــاف کارگران حمايت شود. شرايط مساعد کارفراهم گردد ، روابط بين کــارگران وکارفرمايان بصورت عادلانــه ومترقــی تنظيــم يــابد.

اتباع افغانستان به اساس اهليت وبمــوجب احکــام قانون بخدمت دولت پذيرفته ميشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرايطيکه قانــون تعيين مينمايــد آزاد ميباشد .

تحميل کاراجباری اگرچه برای دولت باشد جوازندارد تحريم کاراجباری مانع تطبيق قوانينی نميشود کــه بمنظور تنظيم فعاليت دسته جمعی برای تأمين منافع عامه وضع ميگردد.

ماده سی وهشتمــ هرافغان مکلف است به دولت ماليه ومحصول تاديه کند

هيچ نوع محصول وماليه بدون حکم قانون وضع نميشود. اندازه ماليه ومحصول وطرز تاديهٔ آن بارعايت عدالت اجتماعی توسط قانون تعيين ميگردد . اين حکم درمــورد اشخاص خارجی نيز تطبيق ميشود .

ماده سی ونهمــ دفاع ازوطن وظيفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق بــه احکام قانون مکلف ميباشند .

ماده چهلمــ پيروی ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانين ، رعايت نظم وامــن عامه ، صيانت منافع وطن واشتراك درحيات ملی وظيفه تمام مردم افغانستان ميباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل ويکمــ شوری افغانستان مظهراراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمايندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلک دشورى له لارې د مملکت په سیاسي ژوند کښې برخه اخلي .

دشورى هرغړى که څه هم له یوې ټاکلې سیمې څخه غوره شوى دراییې دخرګندولو په وخت کې د افغانستان عامې ښېګڼې په نظر کښې نیسي .

دوه څلویښتمه ماده ـ شورى دوې ټولنې لري : اولسي جرګه اومشرانو جرګه .

درې څلویښتمه ماده ـ دولسي جرګې غړي دآزاد ـ عام ، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذریعه دقانون دحکمونو سره سم دافغانستان دخلکو له خوا غوره کیږي .

ددې مقصد دپاره افغانستان په انتخابي ونډو ویشل کیږي .

دونډو شمار او سیمه دقانون له مخه ټاکل کیږي .

دهرونډ نه یو وکیل غوره کیږي .

دوکالت دپاره هرملاتړلى چه په خپل ونډ کښې دقانون دحکمونو سره سم ترټولو زیاتې رائې وګټي وکیل بلل کیږي .

څلور څلویښتمه ماده ـ داولسي جرګې غړي دڅلور وکالونو دپاره چه یوه تقنیني دوره ده غوره کیږي .

که چیرې شورى ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم رنګه شي نو ـ نوي اولسي جرګه دیوې تقنیني دورې دپاره غوره کیږي ـ خو دپاى ته رسیدلو نیټه به ئې په داسې ډول تیارېږي چه ورپسې اولسي جرګه جوخته په هغه نیټه پرانستله شي چه په نهه پنځوسمه ماده کښې ټاکل شوې ده .

پنځه څلویښتمه ماده ـ دمشرانو جرګې غړي په دې طریقه ټاکلي کیږي او غوره کیږي : ـ

۱ ـ دریمه برخه غړي دپوهو او ازمېښتو والو کسانو له منځه دباچا له خوا دپنځو کالو دپاره ټاکل کیږي .

۲ ـ پاتې دوه برخې غړي په دې شان غوره کیږي : ـ

الف ـ دهرولایت جرګه دخپلو غړو له منځه یو تن ددرې کالو دپاره دمشرانو جرګې په غړیتوب غوره کوي .

ب ـ دهر ولایت استوګني دآزادو ـ عام ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاریو کس دڅلورو کالو دپاره دمشرانو جرګې په غړیتوب غوره کوي .

شپږ څلویښتمه ماده ـ دانتخاب کوونکو شرطونه دانتخاباتو په قانون کښې ښودل کیږي .

هغه کسان چه دشورى په غړیتوب ټاکل کیږي یا غوره کیږي په کار دي چه دانتخاب کوونکو په شرطونو سربیره دغه صفتونه هم ولري : ـ

۱ ـ دشورى په غړیتوب باندې د ټاکل کیدو یا غوره کیدو نه رومبى یې لږ تر لږه لس کاله پخوا دافغانستان ددولت تابعیت حاصل کړى وي .

۲ ـ ددې اساسي قانون د نافذ کیدو نه وروسته دمحکمې له خوا دسیاسي حقونو څخه په محرومۍ محکوم شوى نه وي .

۳ ـ په لیک لوست به پوهیږي .

مردم افغانستان به توسط شورى در حیات سیاسى مملکت سهم میگیرند . هر عضو شورى در حالیکه از یک حوزه معین انتخاب شده در موقع اظهار راى مصالح عمومى افغانستان را مدار قضاوت خود قرارمیدهد .

ماده چهل ودوم شورى دا راى دو مجلس میباشد : اولسى جرگه ومشرانو جرگه .

ماده چهل وسوم اعضاى ولسى جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومى ـ سرى و مستقیم مطابق با حکام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب میشود . افغانستان باین منظور به حوزه هاى انتخابى تقسیم میگردد . تعداد وساحه حوزه ها توسط قانون تعیین میشود . از هرحوزه یک نفر وکیل انتخاب میگردد. داوطلبى که درحوزه خود مطابق باحکام قانون راى بیشتر حاصل میکند وکیل شناخته میشود .

ماده چهل وچهارم اعضاى ولسى جرگه براى مدت چهارسال که یک دوره تقنینیه است انتخاب میشوند هرگاه شورى مطابق به احکام این قانون اساسى منحل شود ولسى جرگه جدید براى یک دوره تقنینیه انتخاب میگردد . ولى تاریخ ختم آن طوری تنظیم میشود که جرگه ما بعد بتاریخیکه در ماده پنجاه ونهم تثبیت گردیده افتتاح شود .

ماده چهل وپنجم اعضاى مشرانو جرگه به ترتیب ذیل تعیین وانتخاب میشود :

۱ ـ یک ثلث اعضاء از جمله افراد خبیر و باتجربه براى مدت پنج سال از طرف پادشاه تعیین میشود.

۲ ـ دو ثلث دیگر اعضاء بر حسب آتى انتخاب میشوند :

الف ـ هرجرگه ولایت یکنفر از جمله اعضاى خود را براى مدت سه سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکند .

ب ـ ساکنین هرولایت یکنفر را ازطریق انتخابات ـ آزاد عمومى ـ سرى و مستقیم براى مدت چارسال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکند .

ماده چهل وششم شرایط انتخاب کنندگان درقانون انتخابات تعیین میگردد . اشخاصیکه بعضویت شورى تعیین یا انتخاب میشوند باید علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کنندگان واجد اوصاف ذیل باشند :

۱ ـ اقلاً ده سال قبل از تاریخ تعیین یا انتخاب تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشند .

۲ ـ بعد از نفاذ این قانون اساسى از طرف محکمه بحرمان از حقوق سیاسى محکوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن و نوشتن بدانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ـ دولسی جرگی غړو به دانتخاب پـه‌وخت کښې دخپل عمرپینځویشتم ا و دمشرانو جرگی غړو به د تـاکـل کیدو په وخت کښې د خپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اووڅلویښتمه‌مادهـ دحکومت مشر اوغـړی ـقـاضیان ـدارد و منصبداران او افراد . مامورین او نوراداري کارکوونکي دخپلو وظیفو دچلولو په‌وخت کښې دشوری په غړیتوب تاکـل کیـدي یاغوره کیدی نه‌شي .

اته‌څلویښتمه‌مادهـ هیڅوک په‌یو وخت کښې ددواړو جرگوغړی کیدی نشي .

نه څلویښتمه ماده ـ ددې‌اساسي قانون دحکمونو له‌رعایت‌سره‌انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږی .

داولسی جرگی دتقنیني د ورې په وروستو د وو کلو نو کښې دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یو ی جـرگـی دکارپه فهرست کښې نه شي داخلیدی.

پنځوسمه‌ماده ـ دهری‌جرگی دغړیتوب‌وثیقي په‌هم هغه جـرگـه کښې دکره کتنې لاندی نیولی کیږی .

دوثیقو دکره کتنې لاری چاری د هری جرگـی دداخـلي وظیفو په‌اصولـو کښې ښودل کیږی .

یو پنځوسمه‌ماده دشوري هیڅ یو غړي دهغې نظرئی له‌کبله چـه دخپلې وظیفې دپرځای کولو په‌وخت کښې ئی د ننه په شورى کښې یادباندې‌ښکاره کوی دعدلی تعقیب لاندې نه راځي که‌چیرې‌دشوری په‌یوغړي باندې‌د یوجرم تورپورې‌شي نومسئول مامور ددغې پیښې خبرهغې جـرگی ته ورکوي چـه دی پکښې غړیتوب لری‌او پس له هغه‌چه‌د جرگی دوه برخي غړی اجازه‌ورکاندي‌تورن‌دعدلی تعقیب لاندی راځي .

جرگه‌کولی شی‌چه‌خپله‌اجازه‌ددوو برخوغړو په اکثریت بیرتـه واخلـی .

دڅـرگند‌جرم په‌باب‌مسئول‌مامور‌کولی‌شي‌چه‌تورن‌بې‌دهغه‌جرگی داجازې‌نه‌چه‌دی‌ئی‌غړی‌دی‌دتعقیب‌لاندی‌راولی‌او وئی نیسی که چری عدلی تعقیب‌دقانون‌له مخی دتوقیف‌غوښتنه کوله.

نومسئول مامور مکلف دې چه سملاسی هغې جرگی ته خبر ورکړي‌چه دی ئی غړی دې اوکـه نوموړی جرگه اجا ز ه وکړي‌نوتورن توقیف کیدلی شي .

کـه چرې تور پـه داسی وخت‌کښې پیښ شی چه جـرگه خوره شوی وي نو دتوقیف‌اجازه‌دجرگی له‌اداري هیئت نه غوښتل کیږي او دهیئت فیصله دجـرگی لومړی راتلونـکی غوندې‌ته دپریکړی دپاره وړاندې‌کیږی.

دوه‌پنځوسمه‌مادهـ دشوري غړي په بله چاره بوختیدلاې نه شی.

کرهڼه او نورې‌آزادې‌چارې ددی‌حکم لاندی‌نه راځي .

درې‌پنځوسمه‌مادهـدشورې دغړو دپاره دقانـون دحـکم سره سم مناسب معاش تاکل کیږي.

٤ ـ اعضای ولسی جرگه بایدسن بیست‌وپنج‌رادرموقع انتخاب واعضای مشرانو جرگه سن سی را درموقع‌تعیین یاانتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده‌چهل‌وهفتم رئیس واعضای حکومت، قضـات ، صاحب‌منصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگرکارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخـاب شوند .

ماده‌چهل‌وهشتم هیکس نمیتـوانـددریك‌وقت عضوهرد وجرگـه بـاشد.

ماده‌چهل‌ونهم باررعایت‌احکام این‌قانون اساسی‌انتخابات‌مطـابـق بـه‌احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات‌دردوسال اخیردوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست‌کارهیچ یك ازدوجرگه‌داخل شده نمیتواند .

ماده‌پنجاهم وثایق‌عضویت‌درهرجرگه‌توسط‌خودجرگه‌تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق د راصول وظایف داخلی هرجرگه‌تعیین میشود .

ماده‌پنجاه ویکم هیچ عضوشوری به‌علت‌رای‌یانظریه ایکه هنگام اجرای وظیفه درداخل‌شوری یاخارج ازآن ا برا زمیدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه‌یك‌عضو شوری‌به‌جرمی متهم شود ـ مامـور مسئول ازموضوع به‌جرگه‌ایکه متهم عضـوآنست اطـلاع میدهد وبعدازآنکه جرگه مذکوربااکثریت دوثلث اعضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عد لی قرار میگیرد، جرگه میتواندااجازه‌خودرابااکثریت دوثلث اعضاءمستردنماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم را بدون‌اجازه جرگه‌ایکه‌اوعضوآن‌میباشد تحت‌تعقیب عد لی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه‌تعقیب‌عدلی قانوناً توقیف را ایجاب‌کندمامور مسئول مکلف است موضوع رابلا فا صله با طلاع جرگه مربوطه‌برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بد هـد متهم‌توقیف‌شده‌میتواند.درصورتیکه اتهام د رهنگام‌تعطیل جرگه صورت بگیرداجازه توقیف ا زهیئت ا د اری جرگه حاصل میگردد.فیصلهٔ هیئت به‌نخستین جلسهٔ آینده جـرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده‌پنجاه‌ودوم اعضای‌شوری‌نمیتوانندبشغل‌دیگری‌اشتغال ورزند.

این‌حکم شامل زراعت ودیگر مشا غل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه‌وسوم برای اعضای‌شوری معاش‌مناسب مطابق باحکا م قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورپنځوسمه مادهـ دشوری هریوغړی حق لری چه پخپله جرگه کښی

دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانی وې خپله نظریه دداخلی "وظایفو په اصولو برابره څرگنده کړي .

پنځه پنځوسمه مادهـ دواړه جرگې په یو وخت کښی بیلی بیلی غونډې کوي.

مشرانو جرگه کولی شی چه ددولتی بود جې د پیشنهاد دکتنی دپاره داو لسی جرگی درخصتی پـه موده کښی خپله فوق العاده غونډه وکاندی.

کله چه تقنینی دوره یا کلنۍ غونډه دپاچا لـه پلوه پـرانستله کیږی دواړه جرگی شریکه غونډه کوی.

شپږپنځوسمه مادهـ حکومت کولی شی چه دهرې یـوی جرگی پـه غونډه کښی شریك شی .

هره جرگه کولی شی چه خپلی غونډې ته صدراعظم یا دحکومت غړی راوغواړي.

اوه پنځوسمه مادهـ ددواړ وجرگو مباحثه به ښکاره وي مگر هله نه ! چه دحکومت مشر، دجـرگی مشر یا لږ تر لږه دجرگی لس تنه غړي داغوښتنه وکړی چه جرگه دې پټه وشی او جرگه داغوښتنه ومنی ـ جرگـــه کولی شـــی چـــه ددوه برخـــو غړو په اکثریت هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وی بیرته ښکاره کـانـدي.

دهرې جرگی د مباحثی جریان به ثبتیږی.

هیڅوك په سرزوری د شوری دیره ځای ته ننوتلای نه شی اوکه څوك ددې حکم مخالفت وکړي دقانون د حـکمونـو له مخه سزاوار کوله شی .

اته پنځوسمه مادهـ بی لـه هغو حالاتو چه حکم ئی پـه دې اساسی قانون کښی څرگند ذکر دی دهری جرگی فیصله دحاضرو غړو درایو په اکثریت کیږي.

نه پنځوسمه مادهـ هره جرگه په هرکال کښی یو ه عادی غونډه کوي چه دمیزان په دوه ویشتمه نیټه شروع کیږي. دکـلنیو غونډو شمار دقانون له پلوه زیاتید لی شی او په دې صورت کښی دغونډې د شروع نیټه او دغونـډې موده دقـانون لـه خوا ښو دله کیږي.

دهرې جرگی دکار موده په کال کښی اووه میاشتی ده.

دکار دغوښتنی په صورت کښی هره جرگه کولی شی چه داموده نوره هم اوزده کړی.

درخصتی په وخت کښی دپاچا په امر، دحکومت یاد دواړو جرگو څخه دیوی دمشر یادیوې جرگی د پنځمې برخې غړو په غوښتنه دشوری فوق العاده غونډه دائریدلی شی.

فوق العاده غونډه دهغه پاچائی فرمان په ذریعه ختمیږي چه ددواړ و جرگو دمشرانو سره له سلانه وروسته را و وځی.

شپیتمه مادهـ دمشرانو جرگی مشر ددغه جرگی دغړو له منځه د پاچا له خوا ټاکل کیږي.

اولسی جرگه دخپلو غړو له منځه یو کس دمشر پـه توگه

ماده پنجاه وچهارم هرعضو شوری حق دارد درجرگهٔ مربوطه خـود درموضوع مورد مباحثه نظریهٔ خودرا مطابق به اصول وظایف داخلی اظهار کند .

ماده پنجاه و پنجمـ هردو جرگه در وقت واحـد بصورت جداگانه اجلاس میکنند.

مشرانو جرگه میتواند برای مطالعه طرح بودجهٔ دولت در مدت تعطیل اولسی جرگه جلسه فوق العاده خود رادایر کند.

درموقعیکه دوره تقنینیه یا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح میگردد جلسه مشترك هر دوجرگه دائر میشود.

ماده پنجاه و ششمـ حکومت میتواند درجلسات هریك از دو جـرگه اشتراك ورزد.

هرجرگه میتواند حضور رئیس یا اعضای حکومت را در جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه و هفتمـ مباحثه جلسات هردوجرگه علنی میباشد. مگراینکه رئیس حکومت ـ رئیس جرگه یا اقلاً ده نفراز اعضأسری بودن انرادرخواست نماید وجرگه این درخواست را بپذیرد جرگه میتواند باکثریت دوثلث اعضأ مبا حثه ایراکه بطور سری صورت گرفته دوباره علنی بسازد.

جریان مباحثه هردوجرگه ثبت میگردد.

هیچکس نمیتواند عنفاً به مقر شوری داخل شود. متخلفین مطابق به احکام قانون مجازات میشود.

ماده پنجاه وهشتمـ جز در مواردیکه حکم آن صریحاً در این قانون اساسی ذکـر گردیده تصمیم هرجـرگـه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد.

ماده پنجاه و نهمـ هرجرگه در هرسال یك اجلاس عادی دائر میکنند که بتاریخ بیست ودوم میزان آغاز میگردد تعداد اجـلاس سالانـه توسط قانون تزئید شده میتواند. درینصورت تاریخ آغاز اجـلاس ومدت آن توسط قانون تنظیم میگردد .

مدت کـار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت ایجاب کار هرجرگه میتواند این مدت را تمدید نماید.

درهنگام تعطیل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت یا رئیس یکی ازدوجرگه یا یك خمس از اعضای آن اجلاس فوق العاده شوری دائر میشود.

جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهی کـه بعد از مشوره باروسای د و جر گه صدورمی یابد ختم میگردد .

ماده شصتمـ رئیس مشرانو جرگه از بین اعضای آن ازطرف پادشاه تعیین میشود.

ولسی جرگه از بین اعضای خود یکنفر را بحیث رئیس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی ـ هره جرگه دخپلوغړو له منځه دمشرلومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشی او یودمنشی نائب غوره کوی.

دغه پورتنی کسان دجرگی اداري هیئت دی. دولسی جرگی اداري هیئت دتقنینی دوري په اول سر کښی غوره کیږ ی دمشرانو جرگی دمشر نائبان، منشی او نائب منشی دهر کال دغونډو په سر کښی دیو کال دپاره غوره کیږي.

دهري جرگی مشر دجرگی مباحثه اداره کوی او دجرگی پـه دیره ځای کښی دنظم او قلاری ساتلو دپاره ضروری انتظام کوي.

دمشر نـوري وظیفی دداخلی وظیفو پـه اصولو کښی ښودل کیږی.

دمشر په غیاب کښی اول نـائب او که هغه نـه وی دوهم نائب دمشر وظیفه چلوي.

دهري جرگی منشی دجرگی مباحثی ثبتوی او دجرگی ددارالانشاء دچارو انتظام کوی.

دمنشی په غیاب کښی نائب دهغه وظیفه چلوی.

یوشپیتمه ماده ـ هره جرگه دبحث لاندی موضوعاتو دپراخی او کره کتنی دپـاره دداخلی وظیفو داصولو پـه حکمونو برابر تولگی جوړوی.

دوه شپیتمه ماده ـ هـره جرگـه دخپلو داخلی وظـایفو اصـول جـوړ وی.

دری شپیتمه ماده ـ شوری دباچا په امر ما تیدلی شی. په یوسل او یویشتمه مـاده کښی دبیان شوی حالت لـه مخه دشوری مـاتیدل حرومرودی.

دشوري په ماتیدو کښی دمشرانو جرگی غیر انتخابی غړی هم شامل دي.

څلورشپیتمه ماده ـ شوری دافغانستان دحیاتی چارو دتنظیم دپاره ددی اساسی قانون پـه حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیـڅ قانون نه شـی کـولی چـه د اسـلام د سپیڅلی دین له اساسونو اودنورو هغو ارزښتونو مناقض وي چه پـه دی اساسی قانون کښی راغلی دي.

دبین الدول معاهد وتصدیقول، خـارج ته دافغانستان داردو دټولگو لیږل ـ دپیسو خپرولو او پور اخستلو اجازه ورکول او داسی امتیازونـه ورکول چه په ملی اقتصاد کښی اهمیت لری او انحصار هم پکښی شامل دي دشوری په واك اختیار کښی دی. هغه امتیـازات چه ورکـول ئی دشوری پـه صلاحیت کی دی دقانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه شپیتمه ماده ـ حکومت اولسی جرگی ته مسئول دی.

شپږشپیتمه ماده ـ دولسی جـرگی غړی کولی شی چه دحکومت نه څرگند تیا وغواړی. دحکومت دورکړي څرگندتیا په باب مباحثه دجرگی په فیصله پوري اړه لری.

اووه شپیتمه ماده ـ دشوری غړي کولی شی چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په ټاکلو موضوع گانو کښی پوښتنی وکړی.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشی ویك نفر نائب منشی انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه راتشکیل میدهند.

هیئت اداری اولسی جرگه درآغاز دوره‌ء تقنینیه انتخاب میشود. نـائبان رئیس، منشی و نـائب منشی مشرانو جرگه در آغاز اجـلاس سالانـه بـرای مـدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگـه مباحثه جرگـه مـذکور را اداره مینماید. وبرای برقراری نظم وامنیت در مقرجرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس دراصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشی هرجـرگـه مباحثات انراثبت میکند و امـور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشی نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت ویکم ـ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث بـرطبق احـکام اصول وظائف داخلی، انجمن هـا تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم ـ هـرجـرگـه اصول وظـائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم ـ شوری میتواند به امرپادشاه منحل شود. انحلال شوری درحـالت منـدرج مـاده یـکصدو بیست و یـکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جـرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم ـ شوری برای تنظیم امورحیاتـی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قـانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام ودیگرارزش هـای مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیـازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشر پول واخذ قرضه ازصلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن ازصلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت وپنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت وششم ـ اعضای اولسی جـرگـه میتوانـند از حـکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی کـه از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت وهفتم ـ اعضای شوری میتوانند ازصدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وي هغوی د خولې یا لیکلي جواب په ورکولو مکلف دی ـ دا جواب د بحث لاندې نه شي راتلای.

اته شپیتمه ماده ــ اولسي جرگه واك لري چه د خپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد د حکومت د چارو او داداری د اجرااتو د کتنې او څیړنې دپاره د څیړنې ټولگی وټاکی.

د څیړونکی ټولگی جوړیدنه او دهغه تگ لار د داخلي وظیفو په اصولو کښې ښودل کیږی.

نه شپیتمه ماده ــ دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسی قانون کښې دهغو دپاره دعمل خاصی لارې چارې ښودلی شوې دې قانون هغې مصوبې ته وائی چه د واړو جرگو په گډه منلې وي او باچا ښکوللې وې.

په کومه برخه کښې چه داسې مصوبه نه وې هلته قانون داسلامی شریعت دحنفي فقهې حکمونو ته وایی.

اویاومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشروې د غړو له خوا کیږی او دقضائي چارو دسمون په برخه کښې دسترې محکمې له خوا هم کیدې شي.

یو اویاومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاد د حکومت یا سترې محکمې له خوا په دواړو جرگو کی هرې یوې ته وړاندې کیدی شی

دوه اویاومه ماده ــ که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد ددواړو جرگو نه دیوې جرگې دغړو له خوا وشي او دهمدغې جرگې لس تنه غړې یې مرسته وکړی نو پس له هغه دکار په فهرست کښې نیول کیږی.

که چیرې دقانون جوړولو په پیشنهاد کښې د نوې بودجې یا د دولت په عایداتو کښې د کمې راوستلو سپارښتنه شوې وې نو په دې شرط دکار په فهرست کښې راتلای شی چه د پیشنهاد په متن کښې ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوی وې.

دسترې محکمې له خوا دقانون جوړولو پیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځی.

دری اویاومه ماده ــ کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد دیوې جرگې دکار په فهرست کښې واخستل شی نو لومړې خپلې جرگه گی ته سپارل کیږی او پس له هغه چه جرگه گی پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد او دجرگه گی نظریه دجرگې په وړاندې لوستل کیږې او مباحثه پرې کیږې ـ وروسته د هرې مادې په باب رایی غوښتل کیږې او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوستل شی او په یوځائې دول دهغه دمنلو یا نه منلو په باب رائی اخستلی کیږې .

څلور اویاومه ماده ــ که چرې دیوی جرگی تصویب دبلې جرگی له

پلوه و نه منل شی نو ددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونو سم ددواړو جرگو دغړو نه په برابر شمیر یو گډه هیئت جوړیږې ـ دهیئت فیصله د باچا له ښکو للو وروسته نافذه گڼل کیږې.

خو که دغه هیئت و نه کولای شو چه اختلاف لرې کړې

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند. این جواب مورد مباحثه قرار نمی گیرد.

مادهٔ شصت و هشتم ــ ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت واجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید.

ترکیب و طرز العمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

مادهٔ شصت و نهم ــ باستثنای حالاتیکه برای آن طرز عمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردو جرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم ــ پیشنهاد وضع قانون از طرف حکومت یا اعضای شوری ودرساحه تنظیم امور قضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درمورد بودجه وامور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتاد و یکم ــ پیشنهاد وضع قانون از طرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك از دو جرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتاد و دوم ــ هرگاه پیشنهاد وضع قانون از طرف اعضای یکی از دو جرگه صورت بگیرد بعد از تائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهاد به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران ، پیش بینی شده باشد این حکم بر پیشنهاد وضع قانون از طرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتاد و سوم ــ وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کار یکی از دو جرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد از آنکه انجمن نظرخود را دربارهٔ آن ابراز کرد طرح قانون با نظریه انجمن درجرگهٔ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد. بعد در مورد هرماده رای گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارهٔ رد یا تصویب آن بصورت یك کل رای گرفته میشود.

ماده هفتاد و چارم ــ هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هردو جرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

نوتصویب نامنلی بلل کیږي او که چري داسي وي چه تصویب دولسي جرگي له خوا شوي وي نو دولسي جرگي نوي تقنیني دوره کولی شي چه هغه دغه دوره یو په اکثریت بیا ومني . دا تصویب بی له دي چه دمشرانو جرگي ته وړاندي شي دپاچا په ښکولو نافذ گڼل کیږي .

که چري ددواړو جرگو ترمنځ اختلاف دمالي قوانینو دپیشنهاد په سروی نو که گډ هیئت ددغه اختلاف په لري کولو بریالی نشي اولسي جرگه کولی شي چه دغه پیشنهاد پخپله راتلونکي غونډه کښي دغړو دراي یو په اکثریت بیا ومني پیشنهاد بی له دي چه دمشرانو جرگي ته وښودل شي دپاچا په ښکوللو نافذ گڼل کیږي .

پنځه اویاومه ماده ـ ددولت بودجه دمشرانو جرگي له لاري د دغي جرگي دمشورتي نظریي سره یو ځای اولسي جرگي ته وړاندي کیږي ـ دجرگي مشر بودجه اودمشرانو جرگي نظریات خپلي جرگه گي ته سپاري ، پس له هغه وړاندي په اولسي جرگه کښي غور او فیصله کیږي .

د افیصله بی له دي چه دمشرانو جرگي ته وښودي شي دپاچا په ښکوللو نافذه گڼل کیږي .

دحکومت دانکشافي پلان په باب داولسي جرگي خبري اتري هم ددي حکم لاندي راځي .

کله که دځینو سببونو له کبله دبودجي تصویب دنوي مالي کال دشروع کیدو نه مخکښي ونه شو نو دکالني بودجي تر تصویب پوري دزاړه کال دبودجي په شان چلند کیږي .

حکومت په دي مکلف دي چه دبودجي د پیشنهاد وړاندي کولو نه لږ تر لږه یو میاشت مخکښي د تیر کال دبودجي غوټ پریکړي حساب اولسي جرگي ته وړاندي کړي .

شپږ اویاومه ماده ـ که چیری دمشرانو جرگه د ولسي جرگي دیوي مصوبي په باب د رسیدو نه وروسته په شپږو میاشتو کښي خپله فیصله ونکړي نو دغه مصوبه منل شوي گڼل کیږي .

د رخصت دوره د دغي مودي په حساب کي نه راځي .

اووه اویاومه ماده ـ د شوری د رخصت یا انحلال په وخت کښي حکومت کولی شي چه دځلورشپیتمي مادي داولي فقري په ساحه کښي دعاجلو چارو په لاري کولو دپاره تقنیني فرمانونه وباسي . دافرمانونه دپاچا له ښکوللو وروسته دقانون حکم اخلي .

په کار دي چه د غه فرمانونه دشوراد لومړني غونډي له تاریخ نه په دیرشو ورځو کښي دننه شوری ته وړاندي شي او که شورائي ونه مني نو بیا اعتبار نه لري .

پنځم فصل

لویه جرگه

اته اویاومه ماده ـ لویه جرگه دشوری له غړو او ولایاتو د جرگو له مشرانو څخه جوړیږي .

طرف ولسی جرگه بعمل آمده باشد دوره تقنینیه جدید ولسی جرگه میتواند آنرا باکثریت آراء اعضاء تصویب کند این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود .

هرگاه اختلاف دوجرگه درمورد طرح قوانین مالی باشد درصورتیکه هیئت مختلط به حل آن موفق نشود ولسی جرگه میتواند در اجلاس مابعد طرح مذکور را باکثریت ارای اعضاء تصویب نماید. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه قانون شمرده میشود.

ماده هفتادو پنجم ـ بودجه دولت ازطریق مشرانو جرگه وتوام با نظریه مشورتی آن به ولسی جرگه تقدیم میشود. رئیس ولسی جرگه بودجه و نظریات مشرانو جرگه را به انجمن مربوط تفویض میکند. بعد بودجه با نظریات انجمن مربوط در ولسی جرگه مطالعه میشود ودربارهٔ آن تصمیم اتخاذ میگردد. این تصمیم بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح پادشاه نافذ شمرده میشود. این حکم درمورد مذاکرات ولسی جرگه راجع به پلان انکشافی حکومت نیز تطبیق می گردد .

هرگاه نظر به عللی تصویب بودجه قبل از آغاز سال مالی صورت نگیرد تا تصویب بودجهٔ سال جدید بودجهٔ سال گذشته تطبیق میشود .

حکومت مکلف است اقلاً یکماه قبل از تقدیم طرح بودجه حساب قطعی بودجه یک سال قبل را به ولسی جرگه تقدیم کند.

ماده هفتادوششم ـ هرگاه مشرانو جرگه فیصلهٔ خودرا درمورد مصوبه ولسی جرگه درخلال مدت شش ماه از تاریخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده بشمار میرود. درسنجش این مدت دوره تعطیل بحساب گرفته نمیشود .

ماده هفتادوهفتم ـ درهنگام تعطیل یا انحلال شوری حکومت میتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم برای تنظیم امور عاجل فرامین تقنینی ترتیب کند. این فرامین بعد از توشیح پادشاه حکم قانون را حائز میشود.

فرامین تقنینی باید درخلال مدت سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شوری به شوری تقدیم گردد ودر صورتیکه از طرف شوری رد شود از اعتبار ساقط میگردد .

فصل پنجم

لویه جرگه

ماده هفتادوهشتم ـ لویه جرگه مرکب است از اعضای شوری وروسای جرگه های ولایات .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشوری دماتید وپه حالت کښې دهغې غړی دلویې جرگې د غړو په توگه خپل حیثیت دنوی شوری تر دا ئریدو پوری ساتی.

نه‌اویاومه‌ماده- دنولسمې، یوویشتمې اودوه‌ویشتمې مادې د حکمونو درعایت سره لویه جرگه په پاچائی فرمان دا ئریږی.

اتیاومه‌ماده- چه لویه جرگه روانه وی په غړوئی دیوپنځوسمې مادی حکم چلیږی.

یواتیاومه‌ماده- دلویې جرگې مباحثه به ښکاره وي مگر هله‌چه حکومت یاد جرگې شل تنه غړی وغواړی چه جرگه دی پټه وی اولویه جرگه دا غوښتنه ومنی.

دوه‌اتیاومه‌ماده- دولسی جرگې مشراود هغه په غیاب کښې دمشرانو جرگې مشر دلویې جرگې ریاست پرغاړه لري.

لویه‌جرگه په لومړی غونډه کښې د خپلو غړو له منځه یوکس دمنشي په توگه ټاکی.

دری‌اتیاومه‌ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دی اساسی‌قانون کښې ښرگند یادشوی‌دی دلویې جرگې فیصله د حاضرو غړو درایو په‌اکثریت کیږی.

ددی‌اساسی قانون‌دحکمونودرعایت سره‌دلویې جرگې تگګ لار دقانون له خوا ښودل کیږی.

څلور اتیاومه ماده- لویه جرگه هغه واك اختیار لری چه په دی اساسی قانون کښې ټاکل شوی دی.

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزیرانو څخه جوړدي. صدراعظم دحکومت‌مشراووزیران ئې غړي دی.

د وزیرانوشمیراودهغوی‌وظیفې په‌قانون کې ښودل کیږی.

شپږ اتیاومه‌ماده- هرهغه څوك چه‌ددې اساسی قانون دحکمونو له مخه‌داولسی جرگې په‌غړیتوب‌باندې دغوره کیدو د پاره جوگه‌وي‌هغه دحکومت‌دمشریاغړي‌په‌توگه‌ټاکل کیدې‌شی.

دحکومت مشربه افغان **زیږیدلی** وی.

دحکومت مشراوغړې ئی دشوری له غړواو له‌شوری نه بهرټاکل کیدې شی.

دشوري هرغړې چه دحکومت دمشریاغړي په توگه وټاکل شی په شوری کښې خپله چوکی له لاسه ورکوی.

اووه‌اتیاومه‌ماده- صدراعظم اووزیران دخپلو وظیفوچلولوپه موده کښې په نوروچارونه شی بوختیدلی.

اته‌اتیاومه‌ماده - دحکومت‌دمشراوغړودپاره‌مناسب‌معاش دقانون له مخه ټاکل کیږی.

درحالت‌انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرابه صفت اعضاي لویه جرگه تادایرشدن شوری جدید حفظ میکنند.

ماده‌هفتادونهم- بارعایت‌احکام موادنزدهم، بیست‌ویکم‌وبیست‌ودوم لویه‌جرگه‌توسط فرمان پادشاه دائرمیشود.

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن‌لویه جرگه‌حکم مادهٔ پنجاه ویکم درمورد اعضای آن تطبیق میگردد.

ماده‌هشتادویکم- مباحثهٔ لویه جرگه‌علنی میباشد مگراینکه حکومت یا بیست نفر ازاعضاء سری بودن‌آنرادرخواست نماید ولویه جرگه‌این درخواست را بپذیرد.

ماده‌هشتادودوم- رئیس ولسی‌جرگه ودرغیاب اورئیس مشرانو جرگه ازجلسات لویه‌جرگه ریاست میکند.

لویه جرگه دراولین جلسه یك نفررااز بین اعضاي خود بحیث منشی انتخاب میکند.

ماده‌هشتادوسوم- جزدرموارد یکه‌حکم‌آن صریحاً دراین قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد.

بارعایت‌احکام این‌قانون‌اساسی، طرزالعمل‌لویه‌جرگه توسط قانون تنظیم میشود.

ماده‌هشتادوچهارم- لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه درین قانون اساسی تعیین گردیده است.

فصل ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم- حکومت‌افغانستان‌متشکل‌است‌ازصدراعظم ووزراء. صدراعظم‌رئیس‌ووزراء اعضاي حکومت میباشند.

تعدادوزراء ووظائف شان‌توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم- هرشخصیکه برطبق‌احکام این‌قانون اساسی اهلیت‌انتخاب شدن‌را به‌عضویت‌اولسی جرگه‌دارا باشد میتواند بحیث رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شود.

رئیس حکومت باید‌افغان‌تولدشده‌باشد. رئیس واعضای حکومت‌میتوانند ازاعضای شوری یاخارج‌ازان‌تعیین‌شوند.

هرعضوشوری که‌بحیث‌رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شودعضویت خودرادرشوری ازدست میدهد.

ماده‌هشتادوهفتم- صدراعظم‌ووزراء‌نمیتوانند‌درمدت‌تصدی وظیفه‌به‌مشاغل دیگر اشتغال‌ورزند.

ماده‌هشتادوهشتم- برای رئیس‌واعضاي حکومت معاش‌مناسب توسط قانون‌تعیین‌میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه‌اتیاومه‌ماده— حکومت دهغه چاله خواچه دباچاله پلوه دصدراعظم په توګه موظف شوې وې جوړیږي.

دحکومت غړي‌اوتګ لاره دصدراعظم له خوااولسی جرګی ته وړاندې کیږي اوجرګه دمباحثی نه پس په حکومت باندې دباور په باب خپله فیصله کوي.

دباوردرائی دورکولو په حال کښی دحکومت دمشراو غړودتیاکلو په باب باچائی فرمان راوځی. وروسی صدرعظم دخپل حکومت تګ لاره دمشرانوجرګی ته وړاندې کوي .

نوی‌یمه‌ماده— کله که حکومت دصدراعظم دمړینی یااستعفاله کبله په داسی وخت کښی له منځه لاړشی چه‌شورې ماته وې نوپه باچائی فرمان نوې حکومت جوړیږي.

دنوې تقنینی دورې په لومړي سرکښی صدرا عظم دخپل حکومت تګ لاره اودحکومت غړي‌اولسی جرګی ته ورپیژنی اودباوردرایی غوښتنه کوي.

یونوی‌یمه‌ماده— حکومت په دی حالتونوکښی له‌منځه ځی :—

۱/چه صدراعظم استعفاءوکړي یاومړي.

۲/چه اولسی جرګه‌دحکومت نه خپل باوربیرته واخلی

۳/چه دحکومت په‌مشریادحکومت په‌اکثروغړوباندې ددری‌نوې‌یمی مادې دحکم‌سره‌سم دملی خیانت‌تورپورې‌شی .

٤/چه شورې‌ماته شی .

٥/چه دشورې تقنینی‌دوره‌سرته ورسیږي.

په‌وروستودووحالتونوکښی‌حکومت‌جوخت د نوې اولسی جرګی دلومړی‌غونډې‌سره‌سم له‌منځه‌ځی .

داستعفاپه صورت کښی حکومت هلته له‌منځه‌ځی‌چه‌پاچائی استعفاءومنی .

چه‌صدراعظم ومړي نودوزیرانوله ډلی نه‌یووزیر دباچاپه‌امردصدراعظم وظیفه دنوې‌حکومت‌ترجوړیدو پورې په غاړه اخلی. په‌هغه‌صورت کښی چه حکومت د درې نوې یمی مادې دحکم‌سره‌سم دملی خیانت په تورله منځه لاړشی نوهرڅوك چه‌دباچاله‌پلوه‌دصدراعظم په‌توګه‌وټاکل شی هغه دنوموړې تورپه‌باب داوئی جرګی دفیصلی نه‌پس دولسی جرګی ترلومړي‌غونډې‌پورې‌دباوردرائی‌حاصاولونه مخکښی د صدراعظم وظیفی پرځاې کوي . په نوروحالتونوکښی له‌منځه‌تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړیدو پورې خپل کارجاري ساتی .

دوه‌نوې‌یمه‌ماده— له حکومت نه‌دباوردبیرته‌اخیستورایه بایدڅرګنده اوسماسمه‌وې‌دارایه‌دهغوحکومتونوپه‌باب‌چه‌ددې اساسی قانون له نافذکیدووروسته‌دلومړیودوه تقنینی دوروپه‌موده کې منځ ته راځی‌درایو ددوه‌ثلثوپه‌اکثریت‌اودوروسی‌حکومتونوپه باب د اولسی جرګې دغړودرایوپه‌اکثریت‌صادریږی .

دری‌نوې‌یمه‌ماده— که‌چیرې له‌دریمی برخی نه د ولسی جرګی زیات غړي دملی خیانت په‌تور دصدراعظم یادحکومت دټولو یا زیاتوغړو د محاکمه کیدوغوښتنه‌وکړي‌اوولسی جرګه داغوښتنه‌ددوو برخوغړودرایوپه‌اکثریت ومنی نو حکومت له منځه ځی اولویه جرګه دڅیړونکی هیئت دټاکلودپاره جوړیږي . که چیرې لوئی جرګی دهمیت دراپورله کتنی

ماده هشتادونهم— حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضاء وخطمشی حکومت توسط صدراعظم به‌اولسی جرگه معرفی میشودوجرگه پس ازمباحثه راجع به اعتمادبرحکومت تصمیم میگیرد. درصورت‌صدورراءی‌اعتمادفرمان‌پادشاهی راجع به تعیین رئیس‌واعضای‌حکومت صادرمیگردد.

سپس صدراعظم‌خط مشی‌حکومت رابه مشرانوجرگه معرفی مینماید.

ماده نودم— هرگاه‌حکومت به‌علت‌فوت یااستعفای‌صدراعظم‌درهنگام انحلال شوری‌ازبین برودحکومت‌جدید بفرمان‌پادشاه‌تعیین میشود. دراغازدوره‌ء تقنینیه‌جدید صدراعظم‌اعضای‌حکومت وخط مشی‌انرابه‌ولسی جرگه معرفی وراءی اعتماد مطالبه‌میکند.

ماده نودویکم— حکومت‌دراحوال آتی ازبین‌میرود :

۱/درحالت استعفاء یافوت‌صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماداولسی جرگه‌ازحکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یاتمام اعضای حکومت‌بجرم خیانت ملی‌مطابق‌به حکم‌ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال‌شوری.

٥/درحالت ختم دوره‌ء تقنینیه.

دردوحالت‌اخیرحکومت توام با اولین جاسه لوی جرگه ازبین می رود.

درحالت استعفای‌صدراعظم‌پس‌ازمنظوری‌استعفاء ازطرف پادشاه حکومت ازبین‌میرود :

درصورت‌فوت‌صدراعظم‌یك‌نفرازوزراءبامرپادشاه‌وظائف صدراعظم‌راتاتشکیل‌حکومت‌جدید اجراءمیکند.

درصورتیکه‌حکومت به‌علت‌اتهام بجرم‌خیانت ملی مطابق بحکم‌ماده‌نودوسوم‌ازبین برودشخصیکه‌ازطرف‌پادشاه‌بحیث صدراعظم تعیین میشودمیتواندتااولین جلسه‌ولسی جرگه به تعقیب تصمیم لویه‌جرگه‌درمورداتهام‌مذکور—قبل‌ازحصول رأی‌اعتماد وظائف‌صدراعظم‌را اجراءنماید.

درسائراحوال حکومتیکه‌ازبین رفته تاتشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خوددوام‌میدهد

مادهٔنودودوم— راءی سلب‌اعتماداز‌حکومت بایدصریح‌ومستقیم باشد این رای‌درمورد حکوماتیکه‌درخلال دودورهٔ‌تقنینی اول به‌تعقیب نفاذاین قانون‌اساسی بوجودمی‌آیندبه‌اکثریت‌دوثلث‌آرأودرمورد حکومت‌های‌مابعدبه‌اکثریت‌آرای‌اعضای‌اولسی جرگه‌صادر می گردد.

مادهٔنودوسوم— هرگاه‌بیش‌ازیك‌ثلث‌اعضای‌اولسی جرگه‌محاکمه صدراعظم‌یاتمام‌یااکثراعضای حکومت رابراساس اتهام بجرم‌خیانت‌ملی تقاضا نمایدواولسی جرگه‌این‌تقاضارا باکثریت دوثلث‌اعضأتصویب کندحکومت‌سقوط‌مینمایدولویه‌جرگه برای تعیین هیئت‌تحقیق دایرمیگردد. اگربعد ازمطالعه راپورهیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته ددوو برخو غړو درایو په اکثریت دمحاکمی اجراء لازمه وګڼله نود اولسی جرګی یوغړی ته وظیفه ورکوی چه په تورن باندی په ستره محکمه کښی دعوی سوره کاندی .

دپورتنی فقری حکم په هغه حالت کښی هم چلیږی چه دملی خیانت تور په یو یا څو تنو وزیرانو چه شمیر ئی دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نه وی پوری شوی وی ددی تور په نتیجه کښی د تورن لاس له کاره ویستل کیږی مګر حکومت له منځه نه ځی .

څلورنوی یمه ماده — ددی اساسی قانون او نورو قوانینو دحکمونو عملی کول ـ دمحکمو دقطعی پریکړو عملی کول . د عمومی نظم او امن ساتلو دپاره ضروری انتظام کول ، ددولت دمالی حالت سمون او عامه شتمنی ساتل . دخلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادی حالت ښه کول دخپلواکی حفاظت . دسیمی له تمامیت څخه دفاع او په بین المللی ټولنه کښی د افغانستان دملی ښیګړو او حیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانون پربنیاد مقررات جوړوی ـ دا مقررات بایدچه دهیڅ قانون دعبارت او روح سره تناقض ونه لری .

پنځه نوی یمه ماده — دوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی تاکی او هغه مقررات تصویبوی چه حکومت ئی د جوړولو واك اختیار لری .

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکومت دفعالیت اداره او لارښودنه کوی او په اجرا اتو کښی یی یورنګی راولی .

دباچا او شوری سره دحکومت درابطی ساتل هم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلی وظیفی داداری یوکونو دمشرانو او دحکومت دغړو په توګه دصدراعظم دامر او لارښودنی لاندی په هغه چوکاټ کښی دننه پرځای کوی چه ددی اساسی قانون او قوانینو ټاکلی دی

شپږ نوی یمه ماده - صدراعظم او وزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه او دخپلو ځانګړو وظیفو له بابته ځانله اولسی جرګی مسئول دی .

صدراعظم او وزیران دحکومت دهغو چارو په باب هم مسئول دی چه دهغو دپاره ددی اساسی قانون دحکمونو مطابق پاچائی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوی یمه ماده - قضائیه قوه ددولت یو خپلواك رکن دی او خپلی وظیفی دتقنینیه او اجرائیه قوو په لړ کښی پرځای کوی.

اته نوی یمه ماده — قضائیه قوه دیوی ستری محکمی او نورو محکمو نه جوړیږی چه شمار ئی په قانون کښی ښودل کیږی.

لویه جرګه با کثریت دو ثلث اعضاء اجرای محاکمه را لازم بداند یکنفر از اعضای اولسی جرګه را موظف مینماید تا علیه متهم در ستره محکمه دعوی اقامه کند.

حکم فقره فوق در حالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعدادشان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجه گردد. در نتیجه این اتهام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نود و چارم — تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجتماعی ـ فرهنگی و اقتصادی مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع وحثیت افغانستان درجامعهٔ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت برای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانیین مقررات وضع میکند . این مقررات باید مناقض نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نود و پنجم — مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی را که وضع آن از صلاحیت حکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید . فعالیت حکومت را اداره ورهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه و شوری نیز وظیفهٔ صدراعظم میباشد.

وزرا وظائف خود را بحیث امرین واحد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدراعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نود و ششم — صدراعظم و وزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصهٔ خود منفرداً نزد اولسی جرګه مسئولیت دارند.

صدراعظم و وزرا از آن اعمال حکومت که در بارهٔ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند. نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نود و هفتم قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام میدهد .

ماده نود و هشتم قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قضائیه قوی په واك اختیار کښی په هغو دعوو غورسی پرته ده چه پکښی حقیقی یاحکمی اشخاص — که څه هم دولت وی دمدعی یامدعی علیه حیثیت لري او دقضاءپه وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دا ئری شی .

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښی دا نه شی کولی چه یوه قضیه یا یوه ساحه ددولت دقضائی قوې د واك اختیار له کرښی څخه په هغه ډول چه په دې فصل کښی ئی بریدونه معلوم شوی وباسی او بل مقام ته ئی وسپاري.

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی . خو دا محکمی به یوازی دهغو جرمونو دپاره وی چه دافغانستان له اردو سره اړه لري دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښی ښودل کیږي.

نه نوی یمه ماده — قاضیان دقاضی القضات په پیشنهاد دباچا ته له خوا ټاکل کیږی .

که چیری یو قاضی یو جرم وکړی نو ستره محکمه دده په حال غور کوی او دده ددفاع له اوریدو نه پس باچا ته دده دعزل پیشنهادو ړاندی کولی شی .

هر کله چه دباچا له خوا دغه پیشنهاد ملاتړ و شی نو قاضی دخپلی وظیفی نه معزو لیږي. دقاضیانو بدلول ، اوچتول پوښتیدل او دتقاعد پیشنهادئی دقانون دحکمو نو سره سم دستری محکمی په واك اختیار کښی دی.

دقاضیانو دپاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږی.

قاضیان نه شی کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښی په نورو چارو بوخت شی .

سلمه ماده — دافغانستان په محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی او دقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دور تلو حق لري.

محکمه کولی شی چه په هغو ګوښو حالاتو کښی چه قانون ښودلی دی پټی غونډی وکړی خو دحکم اورول به هرو مرو ښکاره وی .

محکمی مکلفی دې چه دخپل ورکړی حکم سره یوځای به په فیصله کښی دحکم سببونه هم څرګند وی.

یوسل ویوه ماده — دمحکمو دټولو قطعی پریکړو عملی کول واجب دی خو دچا دمرګ دحکم په حالت کښی دتعمیل دپاره دباچا ښکو الل شرط دی.

یوسل و دوهمه ماده — محکمی چه په کومو پیښو باندې غور سی کوی په هغو کښې ددې اساسی قانون او ددولت دقوانینو حکمو نه پر ځای کوی که د غورسې لاندې پیښو دیوی پیښی په باب په اساسی قانون اوددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی د اسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسو نو له مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه ددې اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یوداسی حکم را باسی چه ددوی په نظر کښی څو مره چه ممکنه وی عدالت تر ټولو په ښه توګه لاس ته راوړي.

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یاحکمی بشمول دولت به صفت مدعی یامدعی علیه قرارگرفته ودرپیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود .

هیچ قانون نمیتواند د رهیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا ازدائره صلاحیت قوه قضا ئیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد وبمقام دیگری تفویض کند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگرد د ولی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط بارد وی افغانستان منحصر میباشد . تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قانون تنظیم میشود .

ماده نو دونهم — قضات به پیشنهاد قاضی القضات ازطرف پادشاه تعیین میگردند. هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمی شود ستره محکمه بحالت قاضی رسیدگی کرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش رابه پادشاه تقدیم کرده میتواند درصورتیکه پیشنهاد مذکورا زطرف پادشاه تائید گردد قاضی ازوظیفه عزل میشود. تبدیل ـ ترفیع ـ مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون ازصلاحیت ستره محکمه میباشد.

برای قضات معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم — درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراءمیشود وهرکس حق حضور رادران مطابق به احکام قانون دارد. محکمه میتواند درحالت استثنائی که درقانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر کنند. ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلفند اسباب حکمی راکه صادر میکنند درفیصله خود ذکر نمایند.

ماده یکصدو یکم — تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر د رحالت حکم بمرك شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یکصدودوم — محاکم درقضا یای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت راتطبیق میکنند. هرگاه برای قضیه‌ای ازقضا یای مورد رسیدگی د رقانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام د رداخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده درچنین احوال حکمی صادر میکنند که درنظرشان عدالت رابه بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده ــ دجرمونو څیړنه دقانون دحکمونو سره سم دمدعی العموم له خوا چه ددولت په اجرائیه قوه پوری تړلی دی کیږی.

یوسل څلورمه ماده ــ ددی اساسی قانون دحکمونو دړعایت سره هغه قاعدی چه دمحکمو داجراأتو او تشکیلاتو او دقاضیانو له چارو سره اړه لری دقانون له پلوه سمیږی. ددی قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واك اختیار او دمحاکمو دعمل په لاروکښی یووالی راشی.

یوسل و پنځمه ماده ــ ستره محکمه له نهوغړو جوړیږی چه ټول دباچا له پلوه ټاکل کیږی.

باچا دستری محکمی غړی ددا سی خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولری:

۱ــ دعمر پنځه دیرش کاله ئی پوره کړی وی.

۲ــ د شپږ څلویښتمی مادی په حکم برابر دشوری په غړیتوب باندی دغوره کیدو جوګه وی.

۳ــ دحقوقو په علم ــ دحقوقو په ملی هدفونو او دافغانستان په حقوقی نظام باندی په پوره اندازه پوه وی.

باچا دستری محکمی یوغړی چه عمرئی له څلویښتو کم او له شپیتو زیات نه وی دقاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شی چه دقاضی القضات او ستری محکمی دغړو په مقرری باندی دمقرری له وخته هرلس کاله پس نوی نظر وکړی ــ ددی حکم او دیوسلو شپږمی مادی دحکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او دستری محکمی غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شی.

دهغه حالت نه غیرچه په یوسل و شپږمه ماده کښی بیان شوی دی قاضی القضات او دستری محکمی غړی دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوری دخدمت ددوری له ټولو مالی ښیګڼو نه فائده اخلی.

دخدمت ددوری له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او دستری محکمی غړی دحکومت مشر توب یا غړیتوب او ددولت ماموریت نه شی کولای.

قاضی القضات او دستری محکمی غړی نه شی کولای چه د وظیفی دچلولو په موده کښی یا تر هغې وروسته په سیاسی ګوندونو کښی ګډون وکړی.

یوسل و شپږمه مادهــ که چیری دا ولسی جرګی له دریمی برخی نه زیات غړی دوظیفی له اجرا نه د را پور ته شوی جرم په تور دقاضی القضات یا دستری محکمی د یوه یا څو تنو غړو دمحاکمی غوښتنه وکړی او جرګه د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت داغوښتنه ومنی نو د تورن لاس له کاره ویستل کیږی او دځیړونکی ډلګی دټاکلو دپاره لویه جرګه جوړیږی ــ که چیری لویه جرګه دډلګی د راپور له کتنی وروسته ددوو برخو غړو د رایو په اکثریت دتورن محاکمه لازمه وبولی نو دیو غړی په تورن باندی ددعوی سورولو او داتو تنو یوه ډلګی

مادیکصدوسوم ــ تحقیق جرایم ازطرف مد عی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصدوچهارمــ بارعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجراآت محاکم وامورمربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت وطرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصدوپنجم ــ ستره محکمه مرکبست از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه رااز بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱ــ سی و پنج سالگی راتکمیل کرده باشد.

۲ــ اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق بحکم ماده چهل وششم داشته باشد.

۳ــ ازعلم حقوق ــ اهداف ملی ــ حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر ازجملهٔ اعضاي ستره محکمه راکه سن آن ازچهل کمتر وازشصت زیادتر نباشد بحیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند برتعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد ازمرور هرده سال ازتاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. بارعایت این حکم وحکم ماده یکصدوششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بهیچ وسیله دیگر ازوظیفه شان برطرف نمیشوند.

باستثنای حالت مندرج ماده یکصدوششم قاضی القضات واعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات ازتمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد ازختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات واعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه وبعد ازآن دراحزاب سیاسی شمولیت ورزند

ماده یکصدوششم هرگاه بیش ازیک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یایك یاچند عضو ستره محکمه را براساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید وجرگه مذکور این تقاضارا باکثریت دوثلث اعضاء تصویب کند متهم ازوظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد ازمطالعه راپور هیئت باکثریت دوثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند ازبین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب ازهشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحاکمی دچلولودپاره تاکی ـ داډلګی دمشرانوجرګی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګګ لاري سره سم تورن محاکمه کوي چې په ستره محکمه کښی پري عمل کیږی اوکه چیري په تورن باندې جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسل‌واووه‌ماده ـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده.

ستره محکمه ددې اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمواجراات او تشکیلات اودولت قضائی چارې‌سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لارې چارې برابروی .

د قضائی قوې بودجه‌دقاضی‌القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږی اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوی برخی په څیردحکومت په لاس شورې ته وړاندې کیږی .

دقضائی قوې دبودجی دلګولو واك اختیاردستري محکمی په لاس کښی دي .

دقضائی قوې دمامورینواوتولواداری کارکوونکوپه باب د دولت د مامورینو اوټولو اداری کارکووونکو دقوانینوحکمونه نافذ دی خودوی تاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل اوتقاعد ورکول دقانون سره سم دستري محکمی له پلوه کیږي .

اتم فصل

اداره

یوسل‌واتمه‌ماده ـ دافغانستان اداره ددې فصل دحکمونوسره سم دمرکزیت‌په اساس ولاړه‌ده ـ مرکزی اداره دقانون له‌مخی په یوشمیراداری ـ یوکونو ـ باندې ویشله کیږی چه د هریوه مشري دیووزیرپه لاس کښی ده .

دسیمه ایزې اداری یوك ولایت دې ـ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی او تشکیلات دقانون له‌مخه‌ټاکل کیږې .

یوسل‌ونهمه‌ماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږی

دولایت‌دجرګی غړي‌دآزاداوعاموسماسمواوپټوانتخاباتو له‌لارې دولایت دخلکوله خواغوره کیږي .

دولایت جرګه دخپلوغړوله منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږي ددولت دانکشافی هدفونوپه پوره کولوکښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت‌دچارودښه کیدواودولایت‌دعمومی اوضاعود انکشاف دپاره دولایت‌حکومت ته‌سلاورکوي.

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوي .

دولایت جرګی دغړولپاره دقانون له پلوه مناسب معاش تاکل کیږي .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به‌طرزالعمل محاکمه جزائی که‌درستره‌محکمه‌تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به‌جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره‌محکمه‌مرجع نهای قضائی افغانستان است.

ستره محکمه تشکیلات‌واجراآت‌محاکم‌وامورقضائی دولت رامطابق به‌احکام‌این‌قانون‌اساسی‌وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی‌القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك‌جزءبودجه دولت توسط حکومت به‌شوری تقدیم‌میشود.

تطبیق بودجه‌قوه قضائیه ازصلاحیت‌ستره‌محکمه‌میباشد درموردمامورین وسائرکارکنان‌اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به‌مامورین وسائرکارکنان اداری دولت نافذ میباشد .ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل‌مرکزیت‌مطابق به‌احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك‌عده‌واحدهای‌اداری منقسم‌میگردد که‌درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرارد ارد.

واحداداره‌محلی‌ولایت‌است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت‌توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خوددرابحیث رئیس انتخاب‌مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف‌انکشافی دولت‌بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبود امور وانکشاف‌اوضاع‌عمومی‌ولایت به‌حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه ماده– دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسی قوانین جوړیږي چه په هغو کښې ددې فصل دحکمونو رعایت کیږي ددی قوانینو په مقصدونو کښې یوداهم دی چه داقسم جرګې ترکلیوپورې وغځيږې او په سیمه ایزه اداره کښې ددوې دورځ په ورځ زیاتیدونکی ګډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه ماده– دښاری چارو داداری دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو ټولنې دآزادو–عامو– پټواوسماسوانتخاباتو لـه لارې جـوړیـږی .

ددې فصل دحکمونو درعایت سره په ښاروالی پورې تړلی چارې دقانون له پلوه سمیزی .

یوسل ودولسمه ماده– اداری وظیفې داداری مامورینـو اونـورو کارکوونکو په لاس پرځای کیږي

دمامورینو اونورواداری کارکوونکو دپاره دقانـون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږي .

د مامورینو او نورو اداری کارکونکو حقونه او وظیفې په قانون کښې ښودل کیږي .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل وديارلسمه ماده– که چیری دجنګ ـ د جـنګ دخطـر دسختی الی ګولی یابل داسې حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړی اود خپلواکۍ اوملی ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښودلی ده ناممکنه شی نودباچا له خواد اضطرارحالت اعلامیږی

که دا ضطرارحالت له دری میاشتونه اوږدشی نودهغه دجاری ساتـلو د پاره دلویی جرګې منه شرطده .

یوسل وڅوارلسمه ماده– داضطرار په حالت کښې باچا اختیارلری چه دشوری ټول یا ځینې واکونه دحکومت په لاس کښې ورکړی .

یوسل و پنځلسمه ماده– د اضطرار په حالت کښې حکومت کولی شی چه دستری محکمې دموافقې اخـستلو نه وروسته داسـاسی قـانون د لاندنیو حکمونوچلند دتقنینی فرمانونوله مخه یا ځنډ وی اویا پری قیدونه ولګوی :

۱ ـ د اتو یشتمی مادی دلمړی فقری حکم .

۲ ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمی فقری حکم .

۳ـ ددیرشمی مادی د دویمی فقری حکم .

٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

٥- ددري دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده– د اضطرار په حالت کښې بـاچا پایتخت دکابل دښارنه بل ځای ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه ماده– کـه چیری دولسی جرګې تـقنینی دوره یـا د مشرانو جرګې دځینو غړود خـدمت دوره دا ضـطرار د حالت په موده کښې ختمه شی باچاکولی شی چه نوی

ماده یکصدودهم– برای تنظیم امورمربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود .

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد .

ماده یکصدویازدهم– برای اداره امورشهری ښاروالی ها تـشکیل میشود. مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزاد عمومی مستقیم وسری تـاسیس میگردد . بارعایت احکام این فصل امـورمربـوط بـه ښاروالـی هـا توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده یکصدودوازدهم –وظائف اداره توسط مـامـوریـن وسایـر کـارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائـر کارکنـان اداری معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم– هرگاه بعلت حرب، خطرحرب، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت راباخطر مواجعه سـازدحـفـظ استقلال وحیات ملی از مجرای که درقانون اساسی تـعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نماید برای تمدید آن موافقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهم– درحالت اضطرار پادشاه میتـواند تمام یـا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال دهد .

ماده یکصدوپانزدهم– درحالت اضطرار حکومت میتواند بـعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ احکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازدیابران قیـودی وضع نماید :

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم

۲/حکم فقره سوم ماده بیست ونهم

۳/حـکم فـقـره دوم مـاده سیم

٤/حکم فقره اول ماده سی ودوم

٥/ حکم فقره اول ماده سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم– درحالت اضطرار پادشاه میتواند پایتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهم– هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یادوره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید راملتوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات وځنډوی اوداولسی جرګی تقنینی دوره یا دمشرانوجرګی دنوموړوغړود خدمت دوره د اضطرار حالت ترپایه اوږده کا ندی۔نوی انتخابات د اضطرار دحالت په ختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یوسل‌واتلسمه‌ماده۔ د اضطرارپه حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یوسل‌ونولسمه‌ماده۔ داضطراردحالت له‌ختمیدوسره جوخت ټول هغه اقدامات چه دیوسل‌وپنځلسمی مادی له‌مخه شوی‌وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چه‌دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه شوی وي داضطراردحالت له ختمیدو وروسته دشوری دلومړی غونډی له نیټی نه په یوه میاشت کښی دننه شوری ته وړاندی کیږی اوکه چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتباره‌غورځیږی .

که چیری داضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړشوی وی چه دیوسل‌وڅوارلسمی مادی له‌مخه یی داولسی جرګی دباوررایه نه‌وی اخیستی نوداضطرار دحالت‌په‌ختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی دباور درائی موضوع په اولسی جرګه‌کښی دبحث لاندی راځی او فیصله ورباندی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یوسل وشلمه ماده۔ ددی اساسی قانون د حکمونوسره سم داسلام دپیروی اصل اودمشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

داساسی قانون نوری برخی دوزیرانود ټولنی یا دولسی جرګی یا مشرانو جرګی د دریمی برخی غړو په پیشنهاددی فصل دحکموسره سم تعدیل کیدی شی .

یوسل ویوویشتمه‌ماده۔ دتعدیل‌پیشنهاد لویه جرګه ګوري اوکه چیری دلویی جرګی دغړواکثریت د تعدیل ضروت‌ومنی نودخپلو غړو له‌منځه‌یوه‌ډلګۍ دتعدیل د طرحی تیا رولو دپاره‌ټاکی۔داډلګۍ دوزیرانو د ټولنی او ستری محکمی په‌سلاطرح‌جوړوي اولویی جرګی ته ئی وړاندی کوی. که‌چیری‌لویه جرګه دغړو په اکثریت‌دتعدیل‌طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ۔ با چا شوري ما توی دتعدیل‌دطرحی نه ټول اولس خبروی اود نویوانتخاباتو تاریخ اعلانوی ۔دشوری له‌ماتیدونه‌وروسته دڅلورومیاشتو په موده کښی دننه نوی انتخابات کیږی .

یوسل‌ودوه ویشتمه‌ماده۔ دشوری په پرانستلوا ود حکومت جوړیدوپسی سم باچا لویه جرګه راغواړي ۔ لویه جرګه دتعدیل طرح ګوري اومتن یی‌منی او یا ئی نه منی دلوئی‌جرګی تصویب‌په دی باب‌دغړودوو برخوپه‌اکثریت کیږی اودباچا په ښکوللونافذکیږی.

بگذازد ودورهٔ تقنینیه‌اولسی جرگه‌یادوره‌خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه راتاختم حالت اضطرارتمدیددهد .

بعدازختم‌حالت اضطراربلافاصله‌انتخابات اجرامیگردد.

ماده‌یکصدوهژدهم۔ در حالت اضطرارقانون اساسی‌تعدیل نمیشود .

ماده‌یکصدونزدهم۔ درختم حالت اضطراراقداماتیکه براساس ماده‌یکصدوپانزدهم‌بعمل آمده‌بلافاصله‌ازاعتبارساقطمیشود.

اقداماتیکه‌براساس حکم ماده‌یکصدوچاردهم‌ازطرف حکومت‌بعمل‌آمده‌درمدت‌یکماه‌ازتاریخ دائرشدن‌نخستین جلسه شوری بعد ازختم حالت اضطرار به‌شوری‌ارائه میشودودرصورتیکه‌شوری‌آنراردکندازاعتبارساقطمیگردد.

هرگاه درحالت اضطرارحکومتی تشکیل شده باشدکه دراثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای‌اعتماداولسی‌جرگه راحاصل نکرده‌باشدموضوع رای اعتمادبرحکومت‌بلافاصله بعدازختم‌حالت‌اضطرار دراولسی‌جرگه مورد مباحثه قرار گرفته‌راجع به آن‌تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده‌یکصدوبیستم – اصل پیروی‌ازاساسات‌اسلام ـ اساس‌پادشاهی مشروطه‌مطابق به‌احکام‌این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگرمحتویات قانون‌اساسی به‌پیشنهادمجلس وزراء یایك‌ثلث ازاعضای‌اولسی جرگه یا مشرانوجرگه مطابق به‌احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده‌یکصدوبیست‌ویکم۔ پیشنهادتعدیل‌را لویه‌جرگه‌مطالعه میکند ودرصورتیکه‌اکثریت اعضای آن ضرورت‌تعدیل‌راتصویب کندهیئتی ازبین اعضاءجهت‌تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل رابه مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به‌لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه‌جرگه باکثریت اعضاء طرح تعدیل‌را تصویب کندطرح به‌پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته‌طرح تعدیل‌را باطلاع‌عامه‌میرساندوتاریخ‌انتخابات مجددرا اعلام میکند. انتخابات مجدددرخلال چارماه ازتاریخ انحلال شوری انجام‌می‌یابد .

ماده‌یکصدوبیست‌ودوم۔ به‌تعقیب افتتاح‌شوری وتشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه‌رادائرمیکند. لویه‌جرگه طرح تعدیل‌را مطالعه‌کرده متن آنراقبول یاردمینماید. تصویب‌لویه‌جرگه درین موردبه‌اکثریت دوثلث اعضاء اتخاذمیشودوبعداز توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالی حکمونه

یوسل و درویشتمه ماده ــ ددی فصل دمحتو یاتو له رعایت سره ددې اساسی قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږی چه د باچا له پلوه ښکو للی او اعلام شی.

یوسل او څلیرویشتمه ماده ــ د باچا له پلوه ددی اساسی قانون داعلامید و نه وروسته دملی شوری او داعیانو مجلسو نه ړنګیدلی گڼل کیږي.

یوسل و پنځه ویشتمه ماده ــ نوې شوری د ۱۳٤٤ هجری شمسی کال د میزان په دوه ویشتمه ورځ پرانستله کیږی.

ددی اساسی قانون داعلامیدو او دنوی شوری دپرانستلو ترمنځ موده دانتقال دوره گڼل کیږی.

دانتقال په دوره کښی دشوری واک اختیار حکومت ته سپارل کیږی.

هغه تقنینی فرمانونه چه دانتقال په دوره کښی ددی فصل په حکمو تو برابر راوځی داووه اویایمی مادی دحکم سره سم شوري ته ښودل کیږی.

که چیری دانتقالی دوری په موده کښی یوداسی حالت پیداشی چه ددی اساسی قانون دحکمونو سره سم دلویې جرګی دائریدل غواړی نودشوري او اعیانو ړنګ شوی مجاسونه رابلل کیږی او داته او یایمی مادی سره سم لویه جرګه جوړیږی. څرنګه چه دنوموړی حالت دراپیدا کیدو په وخت کښی لادولایاتو جرګی نه دي جوړی شوی نو ځکه لویه جرګه بی دولایاتو دجرګو له مشرانو څخه جوړیږی.

یوسل و شپږویشتمه ماده ــ په انتقالی دوره کښی دحکومت په وظایفو کښی داچاری شاملی دی:

۱/ چه دانتخاباتو ــ اساسی تشکیلاتو ــ مطبوعاتو او دقضائی واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنینی فرمانونه جوړ او دښکو للو دپاره ئی باچا ته وړاندی کړی.

۲/ چه دسیاسی گوندونو او ولایتی جرگو دقوانینو مسودې تیاری او هغه شوری ته ئی وړاندی کړی چه دانتقالی دوری نه وروسته جوړیږی.

۳/ چه ددی اساسی قانون د حکمونو دعملی کولو دپاره ضروری اقدامات وکړی.

یوسل واووه ویشتمه ماده ــ ستره محکمه د ۱۳٤٦ هجری شمسی کول دمیزان په دوه ویشتمه نیټه جوړیږی.

که چیری دانتقالی دورې په موده کښی ددی اساسی قانون دپنځلسمی ــ اوولسمی ــ یوویشتمی ــ دوه و یشتمی او یوسل و پنځلسمی مادی دعملی کولو ضرورت پیښ شی نو ددغو مادو حکمونه دستری محکمی یا قاضی القضات دګډون نه پرته عملی کیږی.

ددی اساسی قانون دنافذ کیدو او دستری محکمی دجوړیدو ترمنځ موده کښی باچا صلاحیت لری دستری محکمی د وظیفو داجراء د تاءمین لپاره ضروری تدبیرونه برابر کړی.

یوسل واته ویشتمه ماده ــ ټول هغه قوانین چه ددی اساسی قانون دنافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلی دی په دی شرط نافذ گڼل کیږی چه ددې اساسی قانون له حکمونو سره تناقض و نه لری او نویو قوانینو لغو کړی نه وی.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و بیست و سوم ــ بارعایت محتویات این فصل، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصد و بیست و چارم ــ بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شوری ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصد و بیست و پنجم ــ شوری جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٤ هجری شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شوری جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شوری به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه درخلال دوره انتقال بروفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شوری ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که برطبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شوری ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصد و بیست و ششم ــ در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات تشکیلات، اساسی، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شوری ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هفتم ــ ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳٤٦ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هرگاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصد و پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

درمدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هشتم ــ قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده بشرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library